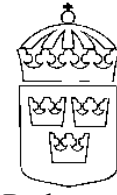

Redogörelse till riksdagen

2001/02:RB1

Årsredovisning för Sveriges riksbank
för räkenskapsåret 2001

Redog.
2001/02:RB1

Enligt 10 kap. 3 § lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank lämnar Riksbankens direktion bifogade redovisning för Riksbankens verksamhet under 2001. Redovisningen lämnas enligt samma lagrum till riksdagen, Riksdagens revisorer och riksbanksfullmäktige.2001/02:RB1

Direktionen föreslår

att riksdagen fastställer Riksbankens resultaträkning och balansräkning enligt förslaget.

Stockholm den 7 februari 2002

På direktionens vägnar:

URBAN BÄCKSTRÖM

/Kerstin Alm

I beslutet har deltagit Urban Bäckström (ordförande), Lars Heikensten (förste vice ordförande), Eva Srejber (andre vice ordförande), Villy Bergström, Lars Nyberg och Kristina Persson.

Föredragande har varit Henrik Gardholm.

Innehåll

INLEDNING	
Året i korthet	3
Året i siffror	4
Riksbankschefens kommentar	5
VERKSAMHETEN 2001	
Penningpolitik	8
Finansiell stabilitet	16
Internationell samverkan	21
Statistik	23
Forskning	24
Riksbankens bolag	26
Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap	28
SÅ ARBETAR RIKSBANKEN	
Den penningpolitiska processen	30
Analysen av finansiell stabilitet	33
LEDNING OCH ORGANISATION	
Organisation	37
Direktion	40
Medarbetare	42
Riksbanksfullmäktige	45
BOKSLUT	
Förvaltningsberättelse	47
Redovisningsprinciper	52
Balansräkning	54
Resultaträkning	55
Noter	56
Femårsöversikt	63
Dotterbolag	65
Ordlista och adresser	68
Bilaga 1 <i>Remissyttranden 2001</i>	71

INLEDNING

Riksbanken är Sveriges centralbank och en myndighet under riksdagen. Bankens uppgifter är att upprätthålla ett fast penningvärde och att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende. Det innebär att Riksbanken skall begränsa inflationen så att den svenska kronan behåller sitt värde. Bankens främsta verktyg för att påverka inflationen är reporäntan, som direktionen beslutar om.

För att kunna fatta välgrundade räntebeslut har Riksbanken betydande resurser för ekonomisk analys och forskning. Analyserna ligger också till grund för bankens övervakning av den finansiella stabiliteten. För att främja ett säkert och effektivt betalningsväsende följer och rapporterar Riksbanken hur bankerna och finansmarknaderna fungerar.

Riksbanken styrs av en direktion med en riksbankschef, Urban Bäckström, och fem vice riksbankschefer. Direktionens ledamöter utses av riksbanksfullmäktige på mandatperioder om sex år. Riksbanken ligger vid Brunkebergstorg i Stockholm och har 470 medarbetare.

Året i korthet

- Inflationen, mätt som förändring av konsumentprisindex, blev under året 2,6 procent. Stabiliteten i det finansiella systemet var god. Den ekonomiska tillväxten i Sverige bedömdes ha uppgått till 1,2 procent.
- Riksbanken höjde den 5 juli reporäntan med 0,25 procentenheter från 4 procent till 4,25 procent med verkan från den 11 juli. Den 17 september sänktes reporäntan med 0,5 procentenheter till 3,75 procent med verkan från den 19 september. Vid årets utgång var reporäntan 3,75 procent.
- Riksbanken intervenerade på valutamarknaden den 15, 18 och 25 juni i syfte att stärka kronan.
- Riksbanken publicerade under året fyra inflationsrapporter och två rapporter om den finansiella stabiliteten. Direktionsledamöterna höll tillsammans drygt 100 offentliga anföranden.
- Riksbanksfullmäktige valde i januari Kristina Persson till ledamot av direktionen med en mandattid på sex år från och med den 1 maj 2001. I november omvaldes Villy Bergström som direktionsledamot på sex år från och med den 1 januari 2002.
- Riksbanken tecknade avtal med det amerikanska företaget Crane & Co om försäljning av Tumba Bruks sedeltryckeri och pappersbruk. Samtidigt tecknades avtal med finska statens myntverk Rahapaja Oy om försäljning av Myntverket. Försäljningarna är ett led i bankens strävan att koncentrera verksamheten på huvuduppgifterna.
- I samma syfte tecknade Riksbanken ett avtal som innebär att Statistiska centralbyrån, SCB, under 2003 övertar produktionen och utvecklingen av

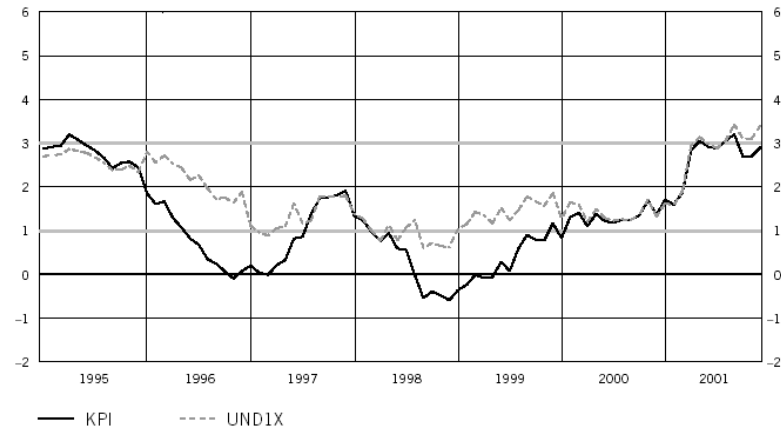
Riksbankens finansmarknadsstatistik samt delar av betalningsbalansstatistiken.

- Uppgraderade 100- och 500-kronorssedlar introducerades den 1 oktober. Sedlarna har försetts med fler och bättre säkerhetsdetaljer som gör dem svårare att förfälska. Under året uppdaterades också en- och tiokronorsmynten.
- Staten fick en extra utdelning på 20 miljarder kronor den 13 juni 2001, enligt beslut av riksdagen.
- Riksbankens resultat blev 19,3 miljarder kronor.

Året i siffror

Nyckeltal	2001	2000	1999
<i>Vid årets utgång</i>			
Årets resultat (mdkr)	19,3	20,3	3,9
Guld- och valutareserv (mdkr)	165	168	153
Antal anställda	471	469	466
<i>I genomsnitt</i>			
Reporänta (procent)	3,75	4,00	3,25
Kort ränta (tre månader SSVX, procent)	3,70	4,09	3,51
Lång ränta (tio år statsobligationer, procent)	5,35	4,86	5,73
BNP (procentuell förändring)	1,2	3,6	3,8
Arbetslöshet (procent)	4,0	4,7	5,6
Inflation, mätt med KPI (procentuell förändring)	2,6	1,3	0,3
Inflation, mätt med UNDI X (procentuell förändring)	2,8	1,4	1,4

Diagram 1. Inflationen mätt med KPI respektive UNDIK.
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: Konsumentprisindex (KPI) = Genomsnittlig prisutveckling för hushållens konsumtionsutgifter.
Underliggande priser (UNDIK) = Förändring i KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.
De grå horisontella linjerna anger Riksbankens toleransintervall för förändringar i KPI.
Källa: SCB.

Riksbankschefens kommentar

Penningpolitiken ställd inför flera utmaningar under året

Avmattningen i världskonjunkturen blev allt tydligare under året. De tragiska händelserna i USA den 11 september bidrog till en fördjupad nedgång som också påverkade Sverige. Samtidigt steg inflationen i landet under året, vilket ställde penningpolitiken inför flera utmaningar.

Terrorattacken i USA den 11 september kastar en mörk skugga över det gångna året. Attentatet skakade om de globala finansiella marknaderna. En rad av världens centralbanker med amerikanska Federal Reserve i spetsen ryckte emellertid snabbt ut för att säkra tillgången på likviditet och för att motverka spridningseffekter som ytterligare skulle kunna ha förvärrat situationen. I det arbetet deltog även Riksbanken. Särskilda grupper inom banken aktiverades bara någon timme efter det inträffade och Riksbanken etablerade snabbt kontakt med svenska banker, Finansinspektionen och Finansdepartementet samt centralbanker och tillsynsmyndigheter i omvärlden.

Åtgärder vidtogs för att värna om betalningssystemets funktion. För att underlätta betalningar i amerikanska dollar slöt amerikanska centralbanken Federal Reserve och Europeiska centralbanken, ECB, ett avtal som gav banker i euroområdet via eurosystelet tillgång till amerikanska dollar. Mot den bakgrunden beslutade Riksbankens direktion att Riksbanken skulle ställa maximalt en miljard dollar till de svenska bankernas förfogande. Efterhand normaliserades läget på den amerikanska dagslånemarknaden och de svenska bankerna behövde därför inte utnyttja möjligheten att låna dollar av Riksbanken.

Samtidigt som åtgärder till stöd för betalningssystemet vidtogs, påbörjade Riksbanken ett analysarbete om attackernas effekt på den ekonomiska utvecklingen och inflationsutsikterna. Knappt en vecka efter attentatet – måndagen den 17 september – sänkte en rad av världens centralbanker, inklusive Riksbanken, sina styrräntor. En enhällig direktionsansåg att det fanns risk för att företagens och hushållens framtidstro skulle komma att försämrats med en djupare och mer långvarig nedgång som följd, vilket skulle tala för att inflationen på två års sikt riskerade att hamna under målet 2 procent.

Riksbankens rutiner har enligt min mening fungerat bra. Några stora skador uppkom inte på det finansiella systemet. Jag kan dock känna sorg och maktlöshet inför den stora förlusten av människoliv.

Fördjupad konjunkturavmattning och inflationsuppgång

Avmattningen i den internationella konjunkturen blev under året allt tydligare. Växande obalanser i USA efter flera år av stark efterfrågetillväxt gjorde att dämpningen av konjunkturen blev allt mer markerad och utdragen. Det spillde över på omvärlden. Terroråderna i september lade ytterligare sten på börda genom att osäkerheten bland hushåll och företag ökade. Den globala avmattningen lämnade tydliga avtryck i den svenska konjunkturen. Efter flera år med stark efterfrågetillväxt dämpades utvecklingen i Sverige, framför allt inom den teknikdominerade exportsektorn. Detta påverkade, inte minst via effekterna av fallande aktievärden, också hushållens konsumtionsvilja.

Samtidigt som konjunkturen mattades under året steg inflationen i Sverige. I den inflationsrapport som publicerades i december 2001, liksom i tidigare rapporter, bedömde Riksbanken att inflationsuppgången huvudsakligen är av tillfällig karaktär, orsakad av faktorer som varit svåra att förutsäga, exempelvis mul- och klövsjukan och produktionsproblem i oljeraffinaderierna. Uppgången som inleddes i april 2001 förväntas, enligt de bedömningar som gjorts i inflationsrapporterna, klinga av under våren 2002 i takt med att de tillfälliga prisökningarna inte längre påverkar inflationen.

Under året försvagades kronan kraftigt vilket försvårade inflationsbedömningen. Efter en överraskande hastig försvagning från en redan låg nivå under försommaren beslutade Riksbanken den 14 juni att intervensera på valutamarknaden. Bakgrunden var att växelkursen bedömdes utgöra den största enskilda risken för att inflationsmålet 2 procent skulle överskridas på 1–2 års sikt. Det är i detta sammanhang viktigt att komma ihåg att Riksbanken inte har ett mål för växelkursen. Den är en av flera faktorer som ingår i den samlade inflationsbedömning som Riksbanken gör. Under hösten utvecklades kronan svagare än väntat. Effekterna på inflationen bedömdes emellertid motverkas av bland annat fallande internationella exportpriser och en dämpad inhemsk efterfrågan.

Fortsatt koncentration av verksamheten

Riksbanken har under 2001 fortsatt arbetet med att koncentrera verksamheten på bankens huvudmål. När det gäller uppgiften att svara för

tillförseln av sedlar och mynt, ser Riksbanken inget skäl till att ta ett fortsatt ägaransvar för produktionen. Därför beslutade direktionen hösten 2000 att söka nya ägare till AB Tumba Bruk. I december 2001 slöts avtal om försäljning av bolaget. Amerikanska Crane & Co, som sedan mer än 100 år tillbaka levererar sedelpapper till den amerikanska staten, köper pappersbruk och tryckeri i Tumba Bruk. Myntverket säljs till finska statens myntverk, Rahapaja Oy. Båda ägarna besitter god teknisk kompetens inom sina områden och har en stark närvaro på sina respektive marknader. Jag är övertygad om att verksamheten i Tumba Bruk på detta sätt fått bästa möjliga förutsättningar för en långsiktig fortlevnad.

Trovärdigheten är en av grundpelarna för en väl fungerande centralbank. Kan vi leverera det vi är satta att göra, nämligen att upprätthålla ett stabilt penningvärde och främja ett säkert och effektivt betalningsväsende, lägger det en god grund för trovärdigheten. Kan vi dessutom öppet och tydligt förklara det vi gör och varför så tror jag att det ytterligare stärker förtroendet för Riksbanken. Som del i detta arbete valde vi i slutet av november att offentliggöra protokollen från årets interventionsbeslut. Detta inkluderade ett utförligt protokoll från ett sammanträde där direktionen utvärderade interventionerna. Offentliggörandet är unikt. Centralbanker brukar inte med bara några månaders eftersläpning publicera uppgifter som rör valutainterventioner.

Det gångna året har varit omtumlande i många avseenden och ställt Riksbanken och penningpolitiken inför många utmaningar. Arbetsbördan har stundtals varit stor, inte minst på grund av det som inträffat i vår omvärld och osäkerheten om den ekonomiska utvecklingen. Jag vill därför tacka mina kollegor i direktionen, fullmäktige och medarbetarna i banken för ett bra arbete under det gångna året.

Stockholm i februari 2002

Urban Bäckström

VERKSAMHETEN 2001

Penningpolitik

Inflationen uppgick 2001 till 2,6 procent enligt KPI och till 2,8 procent enligt UNDIX. Den ekonomiska tillväxten beräknas ha varit 1,2 procent, medan sysselsättningen ökade med 1,9 procent. Under året avmattades konjunkturen utan att prisstegringstakten föll. Detta medförde svåra penningpolitiska avvägningar, särskilt som kronan periodvis försvagades markant. Riksbanken valde att höja reporäntan i juli och att sänka den i september, efter terrordåden i USA. Vid årets slut låg reporäntan på 3,75 procent.

En successivt allt svagare ekonomisk utveckling, såväl i omvärlden som i Sverige, präglade 2001. Vid slutet av året beräknades tillväxten inom OECD-området ha uppgått till cirka 1 procent, vilket var påtagligt lägre än 2000, då tillväxten blev 3,4 procent. Denna utveckling ledde under senare delen av året till ett avtagande inflationstryck i de flesta länder.

I Sverige överskred inflationen 2001 det uppsatta prisstabilitetsmålet på 2 procent, men höll sig inom toleransintervallet ± 1 procentenhet. Under en stor del av året sammanföll tolv månaderstalen för KPI och UNDIX. Mot slutet av året bidrog räntebeslutet i september och en sänkning av fastighetsskatten till en något lägre ökningstakt i KPI än i UNDIX.

Olika inflationsmått

Förändring i:

Konsumentprisindex (KPI) = Genomsnittlig prisutveckling för hushållens konsumtionsutgifter.

Underliggande priser (UNDIX) = Förändring i KPI exklusive hushållens räntekostnader för egnahem och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Inhemsk underliggande priser (UNDINHX) = Förändring i KPI exklusive importprisförändringar, ändrade räntekostnader och direkta effekter av ändrade indirekta skatter och subventioner.

Harmoniserat konsumentprisindex (HIKP) = Förändring i KPI exklusive räntekostnader för egnahem, bostadsrättsavgifter, lotteri, tips och toto med mera. HIKP innehåller även vissa kostnader som för närvarande inte ingår i KPI till exempel barnomsorgsavgifter.

Underliggande importerad inflation (UNDIMPX) = Förändring i KPI på i huvudsak importerade varor, rensat för direkta effekter av förändrade indirekta skatter och subventioner.

Målet för penningpolitiken

Målet för penningpolitiken är enligt riksbankslagen "att upprätthålla ett fast penningvärde". Denna målformulering har Riksbanken preciserat på följande sätt. Målet för penningpolitiken är att begränsa inflationen, mätt med konsumentprisindex, till 2 procent $\pm$ 1 procentenhet. Beslut om detta togs i januari 1993.

Merparten av penningpolitikens effekt på inflationen bedöms komma med ett till två års fördröjning. Riksbanken baserar därför sin politik främst på en bedömning av inflationsutvecklingen i detta tidsperspektiv.

Penningpolitiken kan beskrivas med hjälp av en enkel handlingsregel. Om Riksbankens inflationsprognos ett till två år framåt i tiden visar att inflationen kommer att avvika från det uppsatta målet, ändras reporäntan normalt sett i samma riktning.

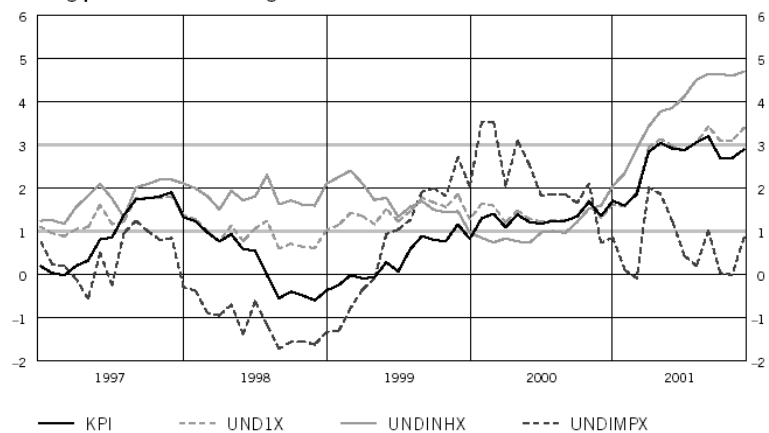
Riksbanken har också angett två specifika skäl att avvika från handlingsregeln. Tillfälliga effekter på konsumentprisindex kan Riksbanken bortse från, vilket i så fall skall göras tydligt när beslut om reporäntan tas. I praktiken bedrevs penningpolitiken under 2001 med ledning av den underliggande inflationen, UNDIK.

Ett annat skäl att avvika från beslutsregeln kan vara att en återgång till inflationsmålet på ett till två års sikt skulle kunna ge upphov till stora realekonomiska kostnader. Det kan i en sådan situation finnas skäl att försöka återföra inflationen till målnivån mera gradvis.

Inflationstakten steg markant under våren för att under resten av året ligga kvar på nivåer kring 3 procent. Prisstegringarna var i första hand koncentrerade till livsmedel och energi; varukategorier för vilka priserna normalt sett varierar en hel del. I betydande utsträckning bedömdes prisuppgången på dessa varor som tillfällig och orsakad av utbudsstörningar. Men även exklusive dessa tillfälliga prisförändringar steg inflationstakten. Fallande oljepris under årets lopp bidrog till att hålla tillbaka prisökningarna på importerade varor. För importerade bearbetade varor pendlade prisförändringarna i konsumentledet kring noll under årets första hälft, för att därefter stiga till en årstakt på omkring 2,0 procent.

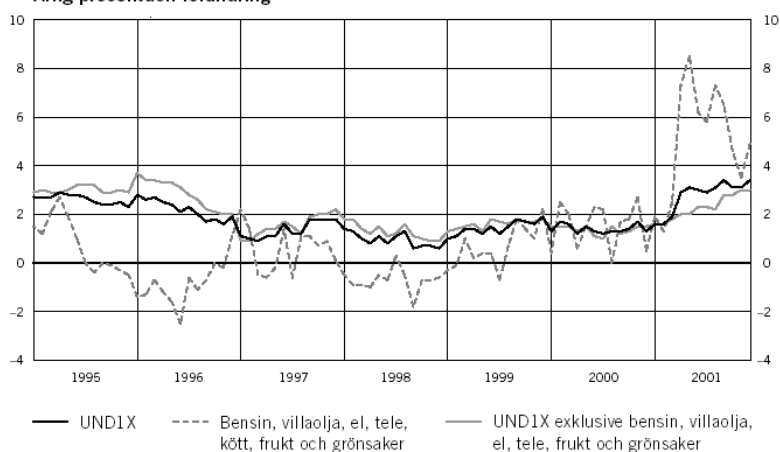
Den svenska inflationen var 2001 marginellt högre än i de stora EU-länderna. Den genomsnittliga inflationen mätt med det internationellt harmoniserade konsumentprisindexet, HIKP, blev i Sverige 2,7 procent, medan genomsnittet för euroområdet var 2,6 procent. Detta skiljde sig från de närmast föregående åren då inflationen i Sverige var påtagligt lägre än inom EU.

**Diagram 2. Olika inflationsmått.
Årlig procentuell förändring**

Anmärkning: De horisontella linjerna anger Riksbankens toleransintervall för förändringar i KPI.
Källa: SCB.

**Diagram 3. UND1X exklusive vissa varor.
Årlig procentuell förändring**

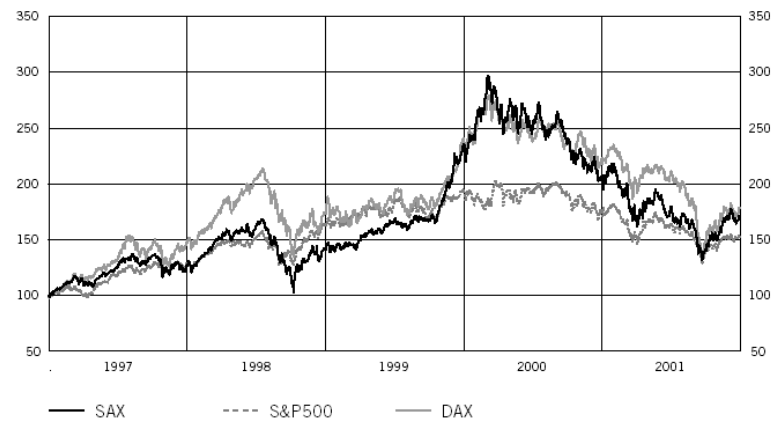
Källor: SCB och Riksbanken.

Inflationsförväntningarna låg under 2001 väl i linje med inflationsmålet även om vissa enkäter mot slutet av året tydde på något stigande inflationsförväntningar i delar av samhället.

Världsekonomin försvagades

Tillväxttakten avtog alltså i de allra flesta länder och denna nedgång förstärktes under årets lopp. Särskilt tydlig var konjunktunedgången i USA, där terrorattacken den 11 september ökade osäkerheten om utvecklingen. I Japan minskade bruttonationalprodukten med cirka en procentenhet.

Diagram 4. Börsutvecklingen i Stockholm (SAX), New York (S&P500) och Frankfurt (DAX)

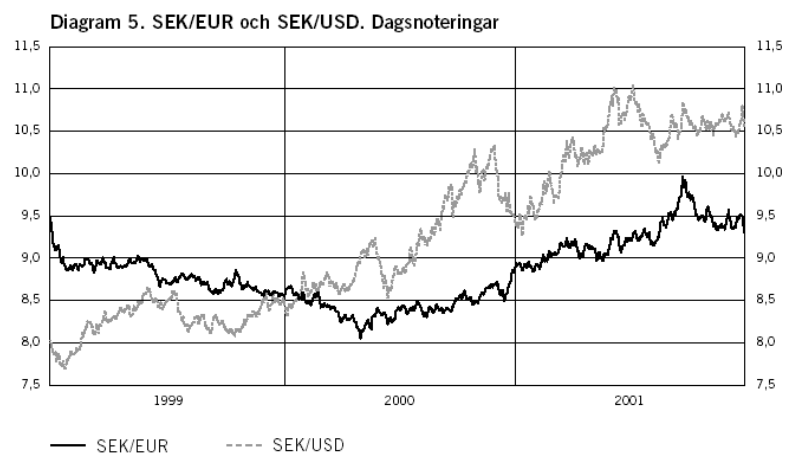
Anmärkning: Index 1996-12-30=100.
Källor: Bloomberg och Hanson & Partners AB.

Den svaga konjunkturutvecklingen och ett fallande oljepris bidrog till att inflationstakten minskade något i flera av de stora länderna. Japan genomlevde ytterligare ett år med fallande priser.

Denna utveckling resulterade i att penningpolitiken lades om i expansiv riktning i flera OECD-länder. I USA och i Storbritannien sänktes styrräntorna successivt till den lägsta nivån sedan 1960-talets första hälft. Även Europeiska centralbanken, ECB, sänkte sin styrränta i flera steg under andra halvåret, till 3,25 procent.

Kurserna på aktiebörserna fortsatte att falla kraftigt under våren och sommaren. I flera länder var den totala nedgången sedan toppnivån våren 2000 i nivå med de största börsfallen under de senaste hundra åren. Vid utgången av 2001 låg Stockholmsbörsen 17 procent lägre än vid årets ingång, trots att börsen vände uppåt i september.

Kronan fortsatte att försvagas under 2001. Från årets inledning till början av september försvagades växelkursen med cirka 13 procent i konkurrensvägda termer (TCW-index). Efter terrorattacken i USA den 11 september försvagades kronan ytterligare, vilket delvis hängde samman med den stora osäkerhet som då rådde på de finansiella marknaderna. Under årets sista månader stärktes kronan åter i takt med att situationen på de finansiella marknaderna stabiliserades, men trots detta var kronan ändå 6 procent svagare vid årets slut än vid årets början.

Källa: Riksbanken.

Dämpad konjunktur i Sverige

I likhet med utvecklingen i omvärlden dämpades den inhemska konjunkturen 2001. Nedgången fortsatte under hela året, även om vissa indikatorer tydde på en stabilisering mot årets slut.

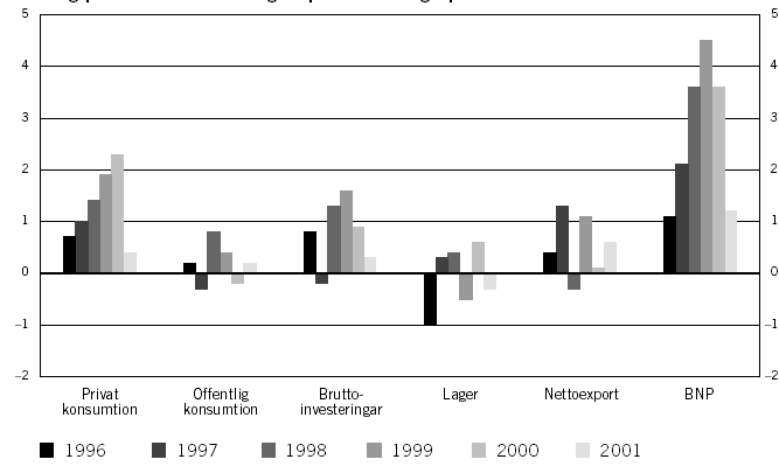
Till följd av fallande förmögenhetsvärden och mindre optimistiska framtidsförväntningar ökade de svenska hushållen sin konsumtion endast långsamt. Stigande löneinkomster, hög sysselsättning och finanspolitiska lättnader bidrog dock till att dämpa avmattningen.

Försvagningen av industrikonjunkturen ledde till att resursutnyttjandet sjönk, vilket fick till följd att investeringarna föll. Under årets lopp stagnerade ökningstakten i byggsektorn inklusive småhusbyggandet.

Trots vikande konjunktur utvecklades sysselsättningen starkt under större delen av 2001. Den öppna arbetslösheten minskade till 4,0 procent av arbetskraften som genomsnitt för året. Under i synnerhet andra halvåret ökade dock antalet varsel. Eftersom flertalet företag ändå valde att behålla sin arbetskraft utvecklades produktiviteten svagt under året.

I början av året slöts treåriga avtal för huvuddelen av arbetsmarknaden. De centralt avtalade löneökningarna är i allmänhet störst i början av avtalsperioden. Löneökningarna för 2001 beräknas ha uppgått till 4,0 procent.

Diagram 6. BNP-tillväxt och bidrag till BNP-tillväxt.
Årlig procentuell förändring respektive bidrag i procentenheter

Anmärkning: Prognos för 2001 enligt Inflationsrapport nr 4 2001.
Källor: SCB och Riksbanken.

Trots konjunkturedgången och en expansiv inriktning av finanspolitiken, beräknas den offentliga sektorns finansiella sparande ha motsvarat 3,6 procent av BNP 2001. Statsbudgetens utfall motsvarade ett överskott om 1,8 procent av BNP. Sverige var därmed ett av de länder inom EU som uppvisade de starkaste offentliga finanserna.

Penningpolitiska överväganden och beslut

I december 2000 höjde direktionen reporäntan med 0,25 procentenheter till 4,0 procent. Beslutet baserades på att efterfrågan i ekonomin förväntades växa snabbare än vad ekonomin långsiktigt medgav, samtidigt som det fanns risker kopplade till utvecklingen av löner, oljepriser och kronans växelkurs. Vid inledningen av 2001 förutspådde Riksbanken en fortsatt relativt stark konjunktur med en god inhemsk tillväxt. Samtidigt fanns det en tydlig risk för en svagare internationell ekonomisk utveckling.

Vid de penningpolitiska sammanträden som direktionen höll under första halvåret 2001 förändrades bilden framför allt i två avseenden: den inhemska inflationen steg markant samtidigt som den internationella konjunkturen försvagades. Direktionen beslöt att lämna reporäntan oförändrad.

I maj och i början av juni försvagades kronan ytterligare från redan låga nivåer, utan någon motsvarande försvagning för andra jämförbara valutor. En fortsatt svag växelkurs bedömdes som den enskilt största risken för att inflationsmålet skulle överskridas, särskilt som resursutnyttjandet var högt. Till bilden hörde också vårens överraskande snabba prisökningar. Sammantaget riskerade detta att leda till att inflationen skulle överstiga Riksbankens mål. Det fanns också vissa indikationer på att inflationsförväntningarna var på väg upp. I mitten av juni beslöt därför direktionen att intervensera på valutamarknaden i syfte att stärka kronan. Vid

det penningpolitiska sammanträdet i början av juli beslöt direktionen vidare att höja reporäntan med 0,25 procentenheter till 4,25 procent. Sammantaget torde de vidtagna åtgärderna ha bidragit till att bromsa kronans dramatiska fall. En viss nedgång i inflationsförväntningarna inträffade också under sommaren.

Riksbankens hantering av valutainterventioner

Riksbanken intervenerade på valutamarknaden i juni 2001 i syfte att påverka kronans kurs för första gången sedan den nya lagstiftningen trädde i kraft 1999. Interventionerna genomfördes med en hög grad av öppenhet. Bland annat meddelade Riksbanken offentligt att interventioner ägt rum omedelbart efter det första interventionstillfället. En utvärdering av interventionerna publicerades under hösten då också protokollen från de sammanträden då direktionen diskuterat interventionerna offentliggjordes. I utvärderingen drogs följande tre slutsatser:

1. Interventioner är ett instrument som kommer att brukas med stor återhållsamhet, så länge Sverige har en rörlig växelkurs.
2. Riksbanken kan komma att intervensera på valutamarknaden också i framtiden. I normalfallet vidtas interventioner som ett led i penningpolitiken i syfte att bidra till att inflationsmålet säkras. Det kan dock inte uteslutas att det kan uppkomma andra situationer där interventioner är motiverade.
3. Berednings- och beslutsordningen vid interventioner bör vara så öppen och tydlig som möjligt.

I början av 2002 beslutade direktionen om arbetsordning och kommunikation kring valutainterventioner.

Under senare delen av sommaren blev det alltmer uppenbart att den svenska ekonomin försvagats samtidigt som den internationella konjunkturedgången fördjupats ytterligare. I mitten av augusti började aktiebörserna också åter att falla. Kronans värde försämrades återigen.

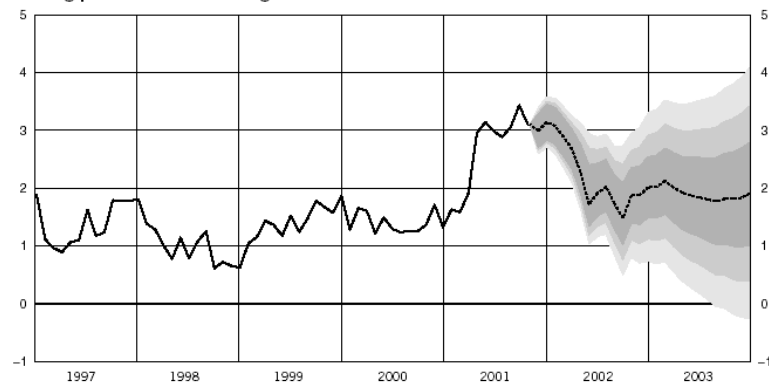
Terrorattacken den 11 september riskerade att ytterligare dämpa den globala efterfrågan och därmed inflationsutvecklingen i Sverige de närmaste åren. Vid ett extrainkallat sammanträde den 17 september bedömde direktionen att det fanns risk för att inflationen på två års sikt skulle underskrida inflationsmålet om reporäntan behölls oförändrad. Direktionen beslöt därför att sänka reporäntan med 0,5 procentenheter till 3,75 procent. Samtidigt sänkte flera andra centralbanker sina styrräntor.

Vid de penningpolitiska sammanträden som hölls i oktober och december lämnades reporäntan oförändrad. Vid båda dessa tillfällen bedömde direktionen att inflationen på ett till två års sikt skulle komma att ligga nära eller i linje med inflationsmålet även om läget karaktäriserades som ovanligt svårbedömt. Till osäkerheten bidrog både den snabba försvagningen av konjunkturen och det oroliga världsläget efter attackerna i USA.

Vid sammanträdet i december bedömdes riskbilden för inflationen vara balanserad. Å ena sidan pekade direktionen på en betydande risk för lägre inflationstakt kopplad till att konjunkturutvecklingen i omvärlden och i Sverige skulle kunna bli svagare än vad Riksbanken utgått från i ett huvudscenario. Å andra sidan förelåg risk för högre inflation kopplad till den svenska inflationsutvecklingen. Tidigare under året hade inflationen blivit överraskande hög, vilket väckt frågor om utväxlingen mellan

prisstegringstakten och resursutnyttjandet i vid mening. Till detta kom risker som sammanhänger med den svaga kronan och inflationsförväntningarna om rådande höga inflationstakt skulle bita sig fast.

Diagram 7. UNDIX med osäkerhetsintervall enligt Inflationsrapport nr 4 2001.
Årlig procentuell förändring

Anmärkning: Osäkerhetsintervallen visar den spännvidd inom vilken den underliggande inflationen UNDIX bedöms hamna med 50, 75 respektive 90 procents sannolikhet. Den streckade linjen visar prognosen i huvudscenariot.
Källor: SCB och Riksbanken.

Räntebeslut 2001:

1 februari: Reporäntan hålls oförändrad på 4 procent.

26 mars: Reporäntan hålls oförändrad på 4 procent.

26 april: Reporäntan hålls oförändrad på 4 procent.

30 maj: Reporäntan hålls oförändrad på 4 procent.

5 juli: Reporäntan höjs med 0,25 procentenheter till 4,25 procent. In- och utlåningsräntan höjs från 3,25 respektive 4,75 procent till 3,5 respektive 5 procent. Vice riksbankscheferna Villy Bergström, Lars Nyberg och Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och anförde att reporäntan borde förbli oförändrad.

23 augusti: Reporäntan hålls oförändrad på 4,25 procent

17 september: Reporäntan sänks med 0,5 procentenheter från 4,25 procent till 3,75 procent. In- och utlåningsräntan sänks från 3,5 respektive 5 procent till 3,0 respektive 4,5 procent.

15 oktober: Reporäntan hålls oförändrad på 3,75 procent.

4 december: Reporäntan hålls oförändrad på 3,75 procent. Vice riksbankschef Kristina Persson reserverade sig mot beslutet och anförde att reporäntan borde sänkas med 0,25 procentenheter.

Sammanfattningsvis var 2001 ett år med prisökningar som översteg inflationsmålet trots en låg tillväxt, i december 2001 bedömdes tillväxten ha uppgått till 1,2 procent. Vid utgången av året bedömdes penningpolitiken ha en expansiv effekt på ekonomin. Sedan 1993 har tillväxten i ekonomin i genomsnitt uppgått till 3,0 procent och inflationstakten till 1,4 procent. Detta kan jämföras med andra hälften av 1980-talet då motsvarande tillväxtsiffra var 2,5 procent och inflationstakten 7,4 procent per år.

Finansiell stabilitet

Under 2001 försvagades konjunkturen. Hushållens och företagens betalningsförmåga var dock fortsatt hög, samtidigt som bankerna var väl rustade att möta kreditförluster vid en konjunkturedgång. Först vid en mycket omfattande konjunkturedgång skulle den finansiella stabiliteten hotas. Det framgår av de stabilitetsrapporter som Riksbanken presenterade under året.

Under 2001 försvagades konjunkturen successivt. Avmattningen kom efter en ovanligt stark och varaktig högkonjunktur, där den amerikanska ekonomin hade fungerat som motor för världsekonomin. Optimistiska förväntningar om att utvecklingen inom IT- och telekomsektorn skulle leda till hög framtida tillväxt hade varit en viktig drivkraft. Den svenska ekonomin hade gynnats av att dessa branscher vägde tungt i landets näringsliv och att aktiekurserna på den svenska börsen hade skjutit i höjden. En hög investeringstakt och en stark konsumtionsefterfrågan, stimulerad av förmögenhetsutvecklingen, hade bidragit till hög BNP-tillväxt och kreditexpansion under flera år.

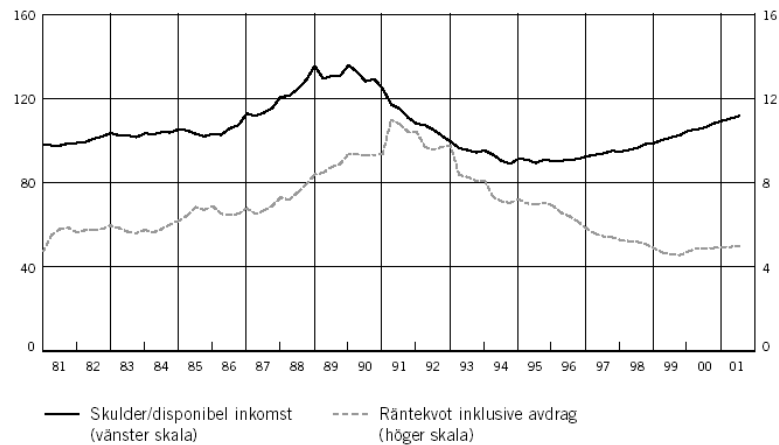
Analysen av den finansiella stabiliteten inriktades under året på att bedöma hur sårbara de svenska bankerna var om en betydligt djupare och mer varaktig konjunkturedgång än den mest sannolika skulle inträffa. För att belysa bankernas sårbarhet för kreditförluster analyserades de svenska hushållens och företagens förväntade betalningsförmåga, diversifieringen i bankernas utlåningsportföljer och deras möjlighet att upprätthålla en tillräckligt hög intjäningsförmåga för att möta förluster. En generell bedömning av bankernas likviditets- och kreditriskhantering gjordes också.

God betalningsförmåga i hushåll och företag

Trots att hushållen successivt hade ökat sina skulder de senaste fem åren bedömdes detta i sig inte utgöra något hot mot stabiliteten i bankerna. Samtidigt som skulderna steg hade räntebördan för hushållen minskat markant till följd av fallande räntor. Hushållens nettoförmögenhet hade dessutom stigit under några år, vilket speglade ett positivt sparande samt värdestegringar på aktieinnehav, bostadsrätter och småhus. Det kraftiga fallet i börskurserna från mitten av 2000 och fram till mitten av 2001 hade visserligen minskat hushållens förmögenhet, men trots detta var hushållens förmögenhet större än tre år tidigare. Att hushållen dessutom i hög utsträckning tar sina lån mot pant i bostadsrätter och småhus minskade ytterligare risken för att dessa lån skulle förorsaka stora förluster i bankerna. Hushållens aktieinnehav hade samtidigt belånats i mycket liten utsträckning.

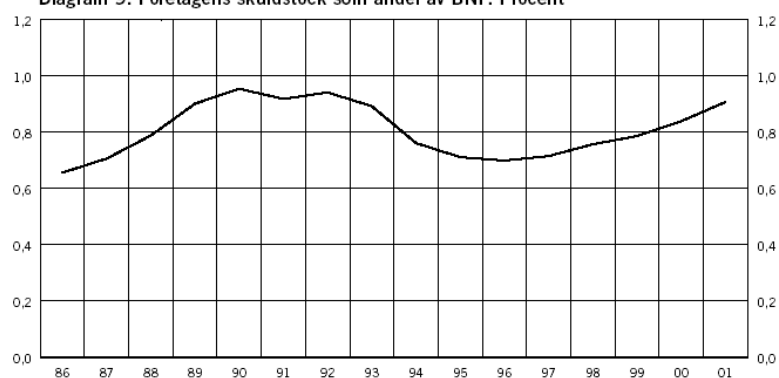
Diagram 8. Hushållens skulder i förhållande till disponibel inkomst och hushållens räntekvot. Procent

Anmärkning: Räntekvoten definieras som ränteutgifter efter skatteavdrag dividerat med disponibel inkomst.
Källor: SCB och Riksbanken.

Den samlade bedömningen var därför att även om konjunktmedgången skulle bli allvarigare än vad Riksbanken räknade med, var hushållens finansiella ställning i utgångsläget så god att risken för stora förluster från hushållskrediter var liten. Till skillnad från företag kan hushåll dessutom aldrig försättas i konkurs, vilket innebär att kreditriskerna i hushållsutlåningen generellt är lägre än i företagskrediterna. Till det kom att finanspolitiska lättnader förväntades öka hushållens disponibla inkomster betydligt under 2002.

Diagram 9. Företagens skuldstock som andel av BNP. Procent

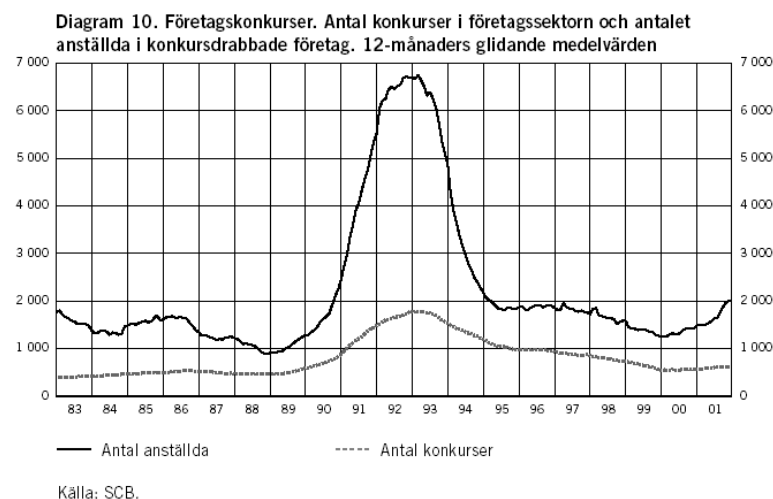
Anmärkning: Angivet värde för 2001 avser slutet av september.
Källa: Riksbanken.

Även företagen hade sedan mitten av 1990-talet successivt ökat sin upplåning. Ett växande finansieringsbehov för investeringar tycktes ha drivit upp kreditefterfrågan fram till 2000. Trots att investeringarna avtog under 2001 fortsatte företagen att öka sin upplåning under året. Men inte heller

företagens skuldstockar bedömdes hota den finansiella stabiliteten. Bokslutsdata från slutet av 2000 tydde på att företagens finansiella ställning var god när konjunkturavmattningen inleddes; räntekostnadernas andel av företagens rörelseresultat hade minskat under hela 1990-talet. Även skuldernas andel av företagens totala finansiering hade minskat.

Konjunkturavmattningen ledde dock till att antalet konkurser steg något under 2001, om än från en låg nivå. Samtidigt visade utvecklingen på de finansiella marknaderna att placerarna räknade med en svagare utveckling. Dels hade kreditriskpremierna ökat företagens finansieringskostnader på obligationsmarknaderna, dels var aktiekursutvecklingen ett tecken på att förväntningarna om framtida vinstmöjligheter hade minskat.

Även om betalningsförmågan i de flesta företag föreföll god, fanns det skäl att anta att konkurserna skulle öka starkt i vissa branscher om konjunkturedgången blev långvarig. Redan när aktiviteten dämpades i början av året stod det klart att IT- och telekomindustrin skulle komma att drabbas hårt. Efter terrorattacken försämrades också utsikterna för flygbolagen, turistbranschen och försäkringsbolagen.

Rörelseresultaten för fastighetssektorn, en sektor som spelade en framträdande roll i bankkrisen i början av 1990-talet och som 2000 svarade för 15 procent av bankernas utlåning, fortsatte att förbättras under första halvåret 2001. Visserligen bedömdes en utdragen konjunkturedgång kunna försämra branschens lönsamhet om en minskad efterfrågan på kommersiella fastigheter skulle dämpa hyresnivåerna. En god finansiell ställning i utgångsläget, i kombination med att det inte fanns anledning att anta att priserna på de pantsatta fastigheterna var omotiverat höga, ledde dock till slutsatsen att fastighetssektorn inte utgjorde något hot mot bankernas stabilitet.

Bankerna bättre rustade för konjunkturfall

Utlåningsexpansionen i de svenska storbankerna fortsatte under 2001. En stark kreditexpansion föregår ofta bankkriser, men de svenska bankernas utlåningstillväxt bedömdes inte vara så anmärkningsvärd att den indikerade ett högre risktagande i bankerna. Konjunkturavmattningen hade i slutet av 2001 ännu inte givit utslag i stigande kreditförluster. Vanligen stiger antalet konkurser och kreditförluster först efter en längre tids konjunkturedgång. Bankernas utlåning till de branscher som riskerade att drabbas särskilt hårt av nedgången var dock förhållandevis liten. Lånen till telekomsektorn uppgick till något mindre än 2 procent av hela lånestocken och lånen till flygbranschen, reseföretag och försäkringsföretag uppgick sammantaget till knappt 1,5 procent. Kreditförluster från dessa lån bedömdes bli allvarliga först om en mycket stor del av dessa företag skulle försättas i konkurs.

Kvaliteten på bankernas kreditportföljer är dock generellt sett svår att bedöma utifrån aggregerad sektorsanalys, det vill säga analys av summan av samtliga hushåll, företag eller branscher. Ett mycket viktigt komplement i analysen är därför utvärderingen av de riskhanteringssystem som bankerna tillämpar. Enligt Riksbankens bedömning hade kreditriskhanteringen utvecklats väsentligt under 1990-talet. Den sammantagna bedömningen var att bankernas kreditportföljer hade högre kvalitet i slutet av 2001 än i början av 1990-talet.

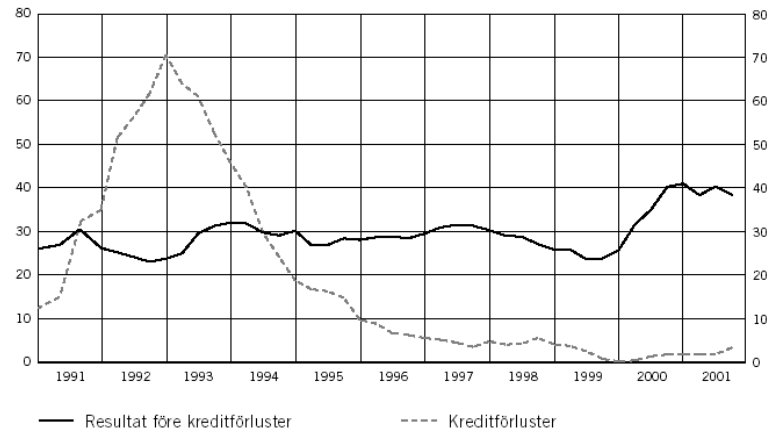
De förluster som ändå skulle drabba bankerna om en konjunkturförbättring skulle dröja länge bedömdes bankerna kunna täcka med sin intjäning. Bankernas kapitaltäckning ansågs också vara tillräcklig. Resultatutvecklingen hade visserligen mattats något under 2001, efter flera mycket starka år. Framför allt berodde detta på att provisionsnettot minskat till följd av fallande kurser och omsättning på aktiemarknaden. Jämfört med början av 1990-talet hade dock intjäningsbasen breddats vilket minskade bankernas sårbarhet vid konjunkturfall.

Sammantaget bedömdes banksystemet vara klart bättre rustat att möta en djupare konjunkturedgång än i början av 1990-talet.

Riksbankens krisberedskap prövades

Terrorattacken den 11 september drabbade USA:s viktigaste finansiella centrum. Därmed uppstod omedelbart stor osäkerhet om hur det amerikanska betalningsväsendet hade påverkats. På den amerikanska dagslånemarknaden ökade efterfrågan på likvida och säkra placeringar, vilket till exempel medförde att många banker valde att placera sina likvida tillgångar i den amerikanska centralbanken hellre än att låna ut överskott till andra banker. När det visade sig att två banker i New York hade fått IT-verksamheten utslagen och att clearing- och avvecklingsverksamheten inte fungerade ökade osäkerheten ytterligare. En av bankerna kunde få igång sina reservsystem, men den andra banken hade även reservsystemen belägna på Manhattan. De pengar som redan hade skickats till dessa banker kunde därför inte skickas vidare. Bristen på likviditet ledde till att de kortaste marknadsräntorna steg kraftigt.

Diagram 11. Resultat före kreditförluster samt kreditförluster i storbankerna, summerat över fyra kvartal. Miljarder kronor, 1991 års priser

Källor: Bankernas resultatrapporter och Riksbanken.

När den amerikanska centralbanken senare samma dag ställde obegränsat med likviditet till förfogande för bankerna minskade likviditetsproblemen.

Eftersom de svenska bankerna dagligen genomför omfattande finansiella transaktioner på de internationella valuta- och värdepappersmarknaderna, fanns en risk att de svenska bankerna skulle drabbas av problemen på de amerikanska marknaderna. Riksbanken aktiverade därför snabbt den krisorganisation som ständigt hålls i beredskap. I krisorganisationen finns utarbetade arbetsrutiner och kanaler till övriga aktörer inom den finansiella sektorn i Sverige och omvärlden. För att snabbt kunna identifiera och åtgärda problem stod Riksbanken under hela den kritiska perioden i nära kontakt med bankerna, Finansinspektionen och Finansdepartementet, liksom med övriga centralbanker och tillsynsmyndigheter i Norden och EU.

Vad som framförallt skulle ha kunnat skapa problem i de svenska bankerna i kort perspektiv vore om stora lån i dollar måste omsättas och en bank inte skulle hitta finansiering. De svenska bankerna skulle också kunna få problem om en amerikansk motpart på grund av likviditetsproblem inte kunde betala tillbaka ett lån. För att minska risken för att likviditetsproblemen på den amerikanska marknaden skulle få spridning till de europeiska bankerna tillkännagav den europeiska och den amerikanska centralbanken den 13 september att de kommit överens om en så kallad svappfacilitet. Den innebar att Europeiska centralbanken, ECB, kunde förse euroområdet med likviditet i amerikanska dollar. Riksbankens direktion beslutade vid ett extrainkallat möte att även Riksbanken skulle ställa maximalt en miljard dollar till de svenska bankernas förfogande. Läget på den amerikanska dagslånemarknaden normaliserades så småningom. De svenska bankerna behövde därför inte utnyttja möjligheten att låna dollar av Riksbanken.

Säkrare sedlar introducerades

Riksbanken introducerade den 1 oktober 2001 nya 100- och 500-kronors-sedlar. Sedlarnas huvudmotiv och format ändrades inte, men säkerhetsstandarden förbättrades så att sedlarna blir svårare att förfälska. Ett annat syfte var att underlätta för både allmänhet och professionella kontanthanterare att känna igen en äkta sedel. En omfattande informationssatsning, riktad till allmänhet och personer som i yrket hanterar pengar, föregick introduktionen.

Förra gången sedlarna förändrades var i början av 1980-talet. Den tekniska utvecklingen därefter har gjort att persondatorer och kopieringsmaskiner lättare kan användas för att tillverka falska sedlar. Detta, i kombination med ökad användning av automater som hanterar sedlar, har ökat kraven på säkerheten. De nya 100- och 500-kronors-sedlarna tillhör i dag världens säkraste.

Internationell samverkan

För att Riksbanken skall nå verksamhetsmålen och uppfylla sina internationella förpliktelser finns ett stort behov av internationellt samarbete. Medarbetare i Riksbanken deltar i drygt 100 mer eller mindre permanenta internationella grupper och kommittéer. Det internationella arbetet har under 2001 till stor del rört krisförebyggande insatser.

Internationellt samarbete

Riksbanken deltar i flera internationella organisationer där frågor med anknytning till prisstabilitet och finansiell stabilitet behandlas. Tyngdpunkten i arbetet i Internationella valutafonden (IMF) ligger på åtgärder för att förebygga internationella finansiella kriser.

Inom EU är det främst Ekonomiska och finansiella kommittén (EFK), som ger råd i ekonomisk-politiska frågor till Ekofin-rådet, samt arbetet inom Europeiska centralbankssystemet (ECBS) som står i fokus för Riksbankens insatser. Riksbankschefen är ledamot av Europeiska centralbankens, ECB:s, allmänna råd och Riksbanken är företräd i drygt 50 kommittéer och arbetsgrupper inom ECBS. Eftersom Sverige inte deltar i valutaunionen medverkar dock inte Riksbanken i alla delar av arbetet i dessa kommittéer.

Riksbanken medverkar vidare i det monetära och finansiella samarbetet mellan centralbankerna i Bank for International Settlements (BIS). Ett annat viktigt forum är G10 (Group of Ten), där Riksbanken, i vissa fall tillsammans med Finansdepartementet, representerar Sverige.

Under 2001 har den finansiella krisen i Turkiet och Argentina åter påmint om vikten av att fortsätta arbetet med att förstärka det internationella finansiella systemet och därigenom förbättra möjligheterna att förebygga finanskriser.

Internationellt krisförebyggande samarbete

Många internationella organisationer arbetar sedan flera år tillbaka intensivt utifrån olika utgångspunkter för att försöka minska riskerna för framtida kriser. Detta gäller inte minst Internationella valutafonden, IMF.

Det krisförebyggande arbetet har varit en av de dominerande frågorna under det gångna året, särskilt åtgärder för att främja tillämpningen av internationellt accepterade normer och standarder. Dessa har utarbetats av internationella organ inom olika områden, till exempel inom banktillsyn. Andra viktiga frågor inom IMF under 2001 har varit bekämpning av penningtvätt och, sedan terrorattentaten den 11 september, hur finansiering av terrorism skall bekämpas. IMF har, inom ramen för sin övervakning av det internationella finansiella systemet, fortsatt att utvärdera hur enskilda länder lever upp till dessa normer. För första gången påbörjade IMF under hösten 2001 en utvärdering av stabiliteten i det svenska finansiella systemet.

Diskussioner i internationella fora om krishantering har bland annat rört balansen mellan kortsiktiga stabilitetsfrämjande åtgärder och långsiktigt verkande strukturåtgärder. Frågan om de privata långivarnas medverkan i krislösningar har också fått förnyad aktualitet, inte minst i samband med de mycket stora finansiella insatser som IMF gjort i Turkiet och Argentina.

IMF:s insatser för att stödja de fattigaste länderna genom lån till förmånliga villkor och skuldlett finansiering via särskilda bidrag från de rikare medlemsstaterna. Syftet är att bekämpa fattigdomen. I likhet med ett antal andra centralbanker har Riksbanken finansierat en del av det svenska bidraget genom en deposition hos IMF.

EU-samarbetet

Merparten av det EU-samarbete som berört Riksbanken har gällt övervakningen av den ekonomiska politiken i medlemsländerna, bland annat på basis av framlagda stabilitets- och konvergensprogram. Genom sin representation i Ekonomiska och finansiella kommittén, EFK, har Riksbanken involverats i arbetet med EU:s allmänna riktlinjer och tillämpningen av stabilitets- och tillväxtpakten. Tillämpningen av EU:s regelverk i dessa delar utvecklas fortlöpande inom ramen för de grundläggande bestämmelserna i fördraget och annan EU-lagstiftning.

Genom den så kallade Lissabon-strategin har EU intensifierat sin övervakning av reformarbetet i medlemsländerna vad gäller olika strukturpolitiska insatser för att stärka unionens långsiktiga konkurrenskraft. Exempelvis togs under den svenska regeringens ordförandeskap i EU, första halvåret 2001, viktiga steg för att kunna anpassa lagstiftningen för värdepappersmarknaderna till nya förutsättningar. Under året har frågor relaterade till EU:s kommande utvidgning också blivit allt viktigare på EFK:s dagordning. I allt fler internationella frågor, till exempel krishantering inom IMF:s ram, samordnar EU numera sina positioner.

Samarbetet mellan de myndigheter som övervakar stabiliteten i olika delar av det finansiella systemet har också behandlats inom ramen för EU-

samarbetet, både i EFK och i Europeiska centralbankssystemets, ECBS, kommitté för bankövervakning.

Planeringen av den slutliga övergången till euro har under 2001 naturligen främst berört länderna inom valutaunionen, men Riksbanken har kunnat följa arbetet genom sitt reguljära kommittédeltagande. Inom ECBS har Riksbanken också involverats i samarbetet bland annat när det gäller det gemensamma betalningssystemet Target, formerna för statistikrapportering och legala frågor. I ECB:s allmänna råd belyses återkommande penningpolitikens inriktning och viktigare ekonomiska utvecklingstendenser.

Samarbetet inom G10 sker i flera olika former. Tillsammans med finansdepartementen i de länder som ingår i gruppen diskuteras olika studier kring internationella finansiella strukturfrågor. Riksbanken har haft ett särskilt ansvar att samordna en studie som rör åtgärder för att minska risken för att utvecklingen i tillgångspriser skall få negativa effekter på den ekonomiska utvecklingen. Inom samarbetet i Bank for International Settlements, BIS, har centralbanker och banktillsynsmyndigheter vidareutvecklat nya förslag till kapitaltäckningsregler för banker, som beräknas träda i kraft under 2005.

Handlingsfrihet inför eventuellt fullt EMU-deltagande

När riksdagen 1997 beslutade att Sverige inte skulle delta fullt ut i valutaunionen från starten den 1 januari 1999 beslutade riksdagen också att största möjliga handlingsfrihet inför ett eventuellt framtida deltagande skulle upprätthållas genom att de tekniska och praktiska förberedelserna skulle fortsätta. Därför arbetar Riksbanken och den finansiella sektorn med förberedelser för att upprätthålla handlingsberedskapen inför ett eventuellt senare svenskt inträde. Dessa förberedelser samordnas i en samrådsgrupp med finansiella sektorn.

Arbetet redovisas regelbundet via rapporter om de pågående förberedelserna i den finansiella sektorn. Den senaste rapporten, *Euron i den finansiella sektorn – sedlar och mynt – lägesrapport 7*, publicerades i september 2001. I rapporten framgår att den finansiella sektorn, inklusive Riksbanken, sammantaget behöver cirka 18 månader för att förbereda ett inträde och därefter tar det ytterligare cirka 12 månader innan sedlar och mynt kan börja bytas ut. De interna förberedelserna i Riksbanken inriktas på åtgärder som måste vara klara vid inträdet och/eller tar lång tid att genomföra. Riksbankens interna förberedelsearbete rapporteras till direktionen halvårsvis.

Statistik

Riksbanken producerar finansmarknadsstatistik, betalningsbalansstatistik samt omsättningsstatistik på ränte- och valutamarknaderna. Under 2001 har Riksbanken fattat beslut som kommer att innebära en betydande effektivisering av verksamheten, bland annat genom att uppgifter överförs till Statistiska centralbyrån.

Den statistik som Riksbanken producerar ger underlag för att analysera de finansiella marknadernas utveckling. Det gäller bland annat penningpolitikens genomslag, stabiliteten i betalningssystemet samt den strukturella utvecklingen på de finansiella marknaderna.

Statistiken är också viktig för externa användare i Sverige och utlandet som följer och bedömer utvecklingen. Även Statistiska centralbyrån, SCB, använder Riksbankens statistik; betalningsbalansen är ett viktigt underlag för nationalräkenskaperna och finansmarknadsstatistiken används vid sammanställningen av finansräkenskaperna.

Uppgifter överförs till SCB

Under 2001 har Riksbanken fattat beslut som under de närmaste åren kommer att innebära betydande förändringar i statistikverksamheten. Syftet är att renodla Riksbankens roll samt att förbättra och effektivisera produktionen.

Inom finansmarknadsområdet kommer insamling, sammanställning och utveckling av statistiken från april 2003 att utföras av SCB, på Riksbankens uppdrag. Riksbanken behåller dock ansvaret för statistiken. Bankens verksamhet inriktas på att delta i det internationella arbetet och att ange statistikens ambitionsnivå. Bakgrunden är att Riksbankens egen användning av denna statistik är begränsad, samtidigt som andra användares krav, inte minst ECB:s, har ökat påtagligt.

Inom betalningsbalansstatistiken kommer systemet med rapportering av utlandsbetalningar att läggas ned i januari 2003. Betalningsbalansstatistiken kommer från den tidpunkten i stället att baseras på urvalsundersökningar. Bakgrunden till denna omläggning är att betalningsrapporteringen ger ett alltmer osäkert underlag till betalningsbalansstatistiken. Delar av statistiken kommer att samlas in av SCB, främst när det gäller underlaget för bytesbalansen. Riksbanken behåller ansvaret för betalningsbalansen, sköter publicering och samlar även in uppgifter för den finansiella balansen.

Internationella krav

Europeiska centralbanken, ECB, och internationella organisationer som Internationella valutafonden, IMF, är viktiga användare som ställer krav på den statistik som Riksbanken ansvarar för. IMF är dessutom främsta normgivare inom dessa statistikområden.

De förändringar i statistikproduktionen som beslutats innebär att förberedelserna inför ett eventuellt svenskt fullt EMU-deltagande kommer att bedrivas både av Riksbanken och SCB.

IMF har fastställt en särskild statistikstandard, *Special Data Dissemination Standard, SDDS*. Sverige har, tillsammans med ett 50-tal andra länder, anslutit sig till denna standard och har därmed åtagit sig att producera den ekonomiska statistik som standarden föreskriver. Riksbanken samordnar arbetet inom Sverige och statistiken publiceras fortlöpande på bankens webbplats.

Forskning

Riksbanken bedriver forskning kring frågor som är relevanta för bankens verksamhet. Det gäller främst metoder som syftar till vidareutveckling av analysarbetet kring prisstabilitet och finansiell stabilitet. Riksbanken var under 2001 värd för två internationella seminarier.

Utbudet av konferenser och seminarier i forskningsvärlden ökar. Det beror delvis på att antalet forskare, och därmed forskningsvolymen, ökar. Ett annat skäl är sannolikt att människors behov av att mötas och samtala ökar i takt med ett växande utbud av information. Riksbanken deltar i denna dialog och under året har ett stort antal utländska gästforskare besökt banken och presenterat sin forskning. Riksbanken har också varit värd för två internationella seminarier. I januari behandlades en möjlig konflikt mellan de två parallella målen om prisstabilitet och ett säkert och effektivt betalningsväsende. I oktober hölls en större sammankomst med internationellt erkända forskare i syfte att diskutera empirisk analys av inflation, i synnerhet hur penningpolitiken påverkar inflationen.

Riksbankens prisstabilitetsmål är uttryckt som ett kvantitativt mål för den årliga inflationen. Riksbankens andra mål, ett säkert och effektivt betalningsväsende, i dagligt tal ofta benämnt finansiell stabilitet, låter sig inte kvantifieras lika lätt och inbegriper ett antal angelägna frågeställningar. I syfte att belysa några av dessa bjöd Riksbanken i januari in till en seminariedag med deltagare från europeiska centralbanker och bankregleringsmyndigheter. Seminariet organiserades kring fyra diskussionsinledare: Arturo Estrella från amerikanska centralbanken Federal Reserve, Philip Lowe från Bank for International Settlements (BIS), Arnoud Boot från University of Amsterdam och Peter Englund från Handelshögskolan i Stockholm. De två sistnämnda är vetenskapliga rådgivare till Riksbanken. Vid detta seminarium diskuterades följande frågeställningar:

- Hur skall regelverket för banker se ut för att bäst förebygga kriser i betalningssystemet?
- Hur kan den makroekonomiska utvecklingen leda till ökade risker för finansiell instabilitet?
- Vilka medel har myndigheterna till sitt förfogande för att rätta till uppkomna obalanser på de finansiella marknaderna och när och hur bör dessa medel användas?

Seminariedagen finns dokumenterad i Riksbankens kvartalstidskrift Penning- och valutapolitik, nr 2 2001.

I oktober arrangerade Riksbanken en internationell forskningskonferens med ett 50-tal deltagare från såväl centralbanker som den akademiska världen. Konferensen fokuserade på ett relativt snävt tema; användbarheten av så kallade VAR-modeller¹ för empirisk analys av inflation, specifikt penningpolitikens möjliga effekter. Följande frågor diskuterades:

- Hur lång tid tar det för en förändring av centralbankens styrränta att ge maximal effekt på ekonomin?
- Hur stora effekter förväntas av en given räntejustering?

---

¹ VAR står för Vector Auto Regressive och betecknar en modelltyp som bland annat kan användas för att förutsäga den samhällsekonomiska utvecklingen. Modellen är ett system av ekvationer där varje variabel har sin egen ekvation. Några av de vanligaste variablerna är BNP, arbetslöshet, räntor, energipriser och konsumentprisindex.

Dessa frågor är fundamentala för utformningen av penningpolitiken. Även om slutsatsen från konferensen måste bli att forskningen varken kan ge slutgiltiga eller entydiga svar, framstår VAR-modeller som en fruktbar forskningsinriktning för att öka kunskapen inom området. Sammanlagt presenterades tolv uppsatser på konferensen. Dessa finns på Riksbankens webbplats.

Riksbankens bolag

Tumba Bruk

I slutet av 2001 tecknade Riksbanken avtal med det amerikanska företaget Crane & Co om försäljning av AB Tumba Bruks sedeltryckeri och pappersbruk. Avtalet innebär att Crane & Co övertar ledning och drift från och med 1 januari 2002. Försäljningen av aktierna kommer slutligen att regleras senast i februari 2004 i enlighet med avtalets överenskommelse om ömsesidiga köp- och säljrättigheter mellan Crane & Co och Riksbanken. I slutet av året tecknade Riksbanken också avtal med finska statens myntverk Rahapaja Oy om försäljning av en annan del av Tumba Bruk, Myntverket i Eskilstuna. Avtalet träder i kraft 2002. Försäljningarna markerar slutet på en epok – Tumba Bruk har varit helägt av Riksbanken och tillverkat sedelpapper sedan starten 1755. Tillverkningen av sedlar och mynt har under senare år fått allt större inslag av modern processteknik.

Riksbanken går genom försäljningarna vidare i arbetet med att koncentrera sin verksamhet på kärnuppgifterna, samtidigt som bolagen kan vidareutvecklas med nya, industriellt orienterade ägare. Crane & Co är ett familjeföretag med säte i Massachusetts, USA. Bolaget har under mer än 100 år levererat sedelpapper till USA:s statsförvaltning. Tumba Bruks sedeltryckeri och pappersbruk byter namn till Crane AB. Myntverket behåller sitt namn.

Det kulturhistoriskt intressanta bruksområdet i Tumba har avskilts från Tumba Bruk och kommer att bevaras. En donation av bruksområdet till Statens fastighetsverk förbereds.

Året som gått

År 2001 har för Tumba Bruk inneburit flera stora leveranser, bland annat produktion av nya svenska 100- och 500-kronorssedlar. Kvalitetskraven på dessa sedlar är väsentligt högre än tidigare och sedlarna är bland de säkraste i världen. Samtliga sedlar måste kontrolleras maskinellt innan de levereras. På tryckeriet har därför ett automatiskt kontrollsystem installerats, som inspekterar varje färdigtryckt sedel separat.

Under årets första månader var orderingången när det gäller sedelpapper låg. Därefter förbättrades orderingången och sedelpapper levererades till ett tiotal länder. I pappersbruket har två stora investeringar tagits i bruk: en folierings- och screentryckningsanläggning samt en skär- och packlinje.

Den 1 juni 2001 uppdaterade Sverige en- och tiokronorna. Utseendemässigt skiljer sig de nya mynten från de tidigare, bland annat genom ett nytt porträtt av kung Carl XVI Gustaf. Mynten är präglade av Myntverket i Eskilstuna. Myntverket har även producerat två minnesmynt: det ena med anledning av kungaparets silverbröllop och det andra med anledning av Nobelprisets hundraårsjubileum.

Nya dotterbolag

Som ett led i omstruktureringen och försäljningen av Tumba Bruk förvärvade Riksbanken i december 2001 två bolag. Eskilstuna Penningsmedja AB används enbart som ett led i försäljningen av Myntverket. Tumba Kulturfastigheter AB har till uppgift att under en övergångsperiod överta kulturbyggnader, mark och inventarier i Tumba inför den planerade donationen.

Pengar i Sverige

Huvuduppgiften för Pengar i Sverige AB är att på Riksbankens uppdrag svara för distribution, lagerhållning och äkthetskontroll av sedlar och mynt. Därtill skall bolaget bidra till att skapa en effektiv infrastruktur för kontanthantering i Sverige. Verksamheten skall drivas på affärsmässiga grunder. Bolaget etablerades den 1 juni 1999, varvid huvuddelen av den operativa hanteringen av sedlar och mynt överfördes från Riksbanken. Pengar i Sverige AB är helägt av Riksbanken, men avsikten är att bolaget skall säljas under 2002.

Verksamheten bedrivs via sju kontor och åtta servicepunkter/automathallar fördelade över Sverige. De sju kontoren bildar en infrastruktur för kontantmedelshanteringen. De arbetsuppgifter som för närvarande utförs är i huvudsak in- och utlämning av sedlar och mynt, äkthetskontroll, uppräkningscentral, tömning, avstämning och laddning av bankomat- och Minutenkassetter samt värdetransporter.

Året som gått

Bolaget har under 2001 mött ökad efterfrågan på sina tjänster.

På samtliga kontor och servicepunkter har produktionsprocesserna setts över och produktionsutrustningen har moderniserats för att effektivisera verksamheten. För att förbättra logistiken har beslut fattats om att etablera en servicepunkt i Tumba, huvudsakligen för mynthantering, och om att öppna en servicepunkt i Örebro. Driftstart beräknas ske under första kvartalet 2002. En uppräkningscentral startades i Umeå i december 2001.

Bolagets Stockholmsverksamhet flyttades i oktober till ett nytt kontor i Akalla norr om Stockholm. Den nya lokalen erbjuder bättre logistik och är utrustad med nya maskiner för att hantera företagets expansion.

För att kunna erbjuda kunderna helhetslösningar har Pengar i Sverige under året bildat ett eget bolag för transportverksamhet, Pengar i Sverige Värdetransport AB. Detta bolag har förvärvat Örnköldsviks bevakningstjänst AB och verksamheten inom Panaxia Security. Efter förvärvet har Pengar i Sverige Värdetransport AB cirka 60 värdetransportfordon och cirka 80 anställda.

Sedan oktober 2001 används en ny modell för in- och utlämning av kontanter. Den nya modellen är framtagen för att göra kontanthantering effektivare och säkrare för alla inblandade parter.

Riksbankens pris i ekonomisk vetenskap 2001

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne gick 2001 till George A. Akerlof, A. Michael Spence och Joseph E. Stiglitz. De fick priset för sin analys av marknader med asymmetrisk information.

Marknader med asymmetrisk information är till exempel marknader där aktörer på ena sidan har betydligt bättre information än de på den andra, exempelvis då låntagare vet mer om sina återbetalningsmöjligheter än långgivare. Årets pristagare lade under 1970-talet grunden till en allmängiltig teori för marknader med asymmetrisk information. Tillämpningarna sträcker sig från traditionella jordbruksmarknader till moderna finansmarknader.

George Akerlof, University of California at Berkeley, USA, har visat hur en marknad, där säljarna har mer information än köparna om varornas kvalitet, kan krympa ihop till ett negativt urval av varor med låg kvalitet. Akerlof har också visat hur asymmetrisk information hos låntagare och långgivare kan förklara skyhöga låneräntor på lokala marknader i u-länder. Michael Spence, Stanford University, USA, har påvisat en viktig form av anpassning hos enskilda marknadsaktörer, där bättre informerade aktörer vidtar kostsamma åtgärder för att trovärdigt överföra sin information till sämre informerade och därigenom förbättra sitt marknadsutfall. Spence har visat under vilka förhållanden sådan ”signalering” fungerar. Senare forskning har tagit upp många andra tillämpningar, bland annat hur företag kan använda aktieutdelningar för att signalera hög lönsamhet till aktörerna på aktiemarknaden. Joseph Stiglitz, Columbia University, USA, har klargjort den omvända typen av marknadsanpassning, där i stället sämre informerade aktörer utvinner information från bättre informerade, som när försäkringsbolag urskiljer riskklasser bland sina kunder genom att erbjuda dem olika kontrakt där lägre premier kan växlas mot högre självrisk. Stiglitz har visat hur asymmetrisk information kan förklara många fenomen, till exempel arbetslöshet.

I samband med att Nobelpriset fyllde 100 år anordnade Riksbanken en paneldebatt med årets pristagare professor Joseph E. Stiglitz och de tidigare ekonomipristagarna professor Milton Friedman, professor Robert M. Solow och professor Paul A. Samuelsson. I debatten deltog också professor Janet L. Yellen. Dessa diskuterade vilka lärdomar ekonomisk-politiska beslutsfattare kan dra av utvecklingen inom nationalekonomisk forskning.

Sveriges riksbanks pris i ekonomisk vetenskap instiftades i samband med Riksbankens trehundraårsjubileum 1968. Priset delas varje år ut till den eller de personer som inom ekonomisk vetenskap utfört ett arbete av framstående betydelse. Kungl. Vetenskapsakademien utser ekonomipristagare enligt samma principer som gäller för Nobelprisen. Prissumman är densamma som för Nobelprisen, 10 miljoner svenska kronor, och den betalas ut av Riksbanken. Om det är flera pristagare delas prissumman lika mellan pristagarna.

Tidigare pristagare

Priset har utdelats varje år från och med 1969 enligt följande:

1969	R. Frisch och J. Tinbergen
1970	P.A. Samuelson
1971	S. Kuznets
1972	J.R. Hicks och K.J. Arrow
1973	W. Leontief
1974	G. Myrdal och F.A. von Hayek
1975	L.V. Kantorovich och T.C. Koopmans
1976	M. Friedman
1977	B. Ohlin och J.E. Meade
1978	H.A. Simon
1979	T.W. Schultz och A. Lewis
1980	L.R. Klein
1981	J. Tobin
1982	G.J. Stigler
1983	G. Debreu
1984	R. Stone
1985	F. Modigliani
1986	J.M. Buchanan Jr
1987	R.M. Solow
1988	M. Allais
1989	T. Haavelmo
1990	H.M. Markowitz, M.H. Miller och W.F. Sharpe
1991	R.H. Coase
1992	G.S. Becker
1993	R.W. Fogel och D.C. North
1994	J.C. Harsanyi, J.F. Nash Jr och R. Selten
1995	R.E. Lucas, Jr.
1996	J.A. Mirrlees och W. Vickrey
1997	R.C. Merton och M.S. Scholes
1998	A. Sen
1999	R.A. Mundell
2000	J.J. Heckman och D.L. McFadden
2001	G.A. Akerlof, A.M. Spence och J.E. Stiglitz

SÅ ARBETAR RIKSBANKEN

Riksbankens mål är ett fast penningvärde och ett säkert och effektivt betalningsväsende. Här beskrivs hur banken gör prognoser och analyser, hur beslut förbereds och vad som händer när besluten är fattade och uppgifter verkställs.

Den penningpolitiska processen

Syftet med det penningpolitiska analysarbetet är att värdera om den ekonomiska utvecklingen behöver påverkas med ränteförändringar eller andra penningpolitiska beslut för att inflationsmålet skall uppnås. Eftersom penningpolitiska åtgärder får full effekt på ungefär ett till två års sikt baseras penningpolitiken normalt på en prognos för inflationsutvecklingen för samma tidshorisont. Penningpolitiken kan förenklat beskrivas på följande sätt: om Riksbankens inflationsprognos ett till två år framåt i tiden visar att inflationen kommer att överskrida målet höjs normalt sett reporäntan och om prognosen underskrider målet sänks normalt sett reporäntan.

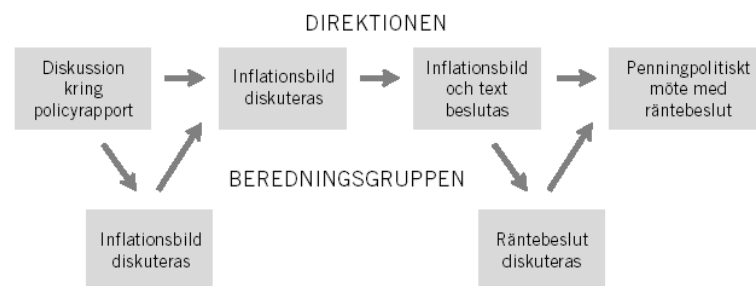
Penningpolitiken diskuteras vid i förväg bestämda direktionssammanträden. Då presenteras en bedömning av det ekonomiska läget i Sverige och andra länder. En fullständig bedömning presenteras fyra gånger om året då en inflationsrapport samtidigt offentliggörs. Vid övriga penningpolitiska sammanträden baseras underlaget på en uppdatering av föregående prognos. Därutöver finns beredskap att utarbeta underlag till extrainsatta sammanträden. Under 2001 togs på detta sätt underlag fram till det extra sammanträde som hölls i mitten av september, efter terrordåden i USA.

Processen med att ta fram en inflationsrapport startar cirka sex veckor före den tidpunkt vid vilken inflationsrapporten skall presenteras. Normalt diskuteras då de frågor som kan komma att framstå som särskilt centrala för bedömningen. Diskussionerna äger rum både i direktionen och i den penningpolitiska beredningsgruppen som består av chefstjänstemän och rådgivare till direktionen. Den penningpolitiska beredningsgruppen leds av den direktionsledamot som har beredningsansvar för penningpolitiken.

Därefter vidtar ett arbete inom avdelningen för penningpolitik som självständigt utarbetar en intern policyrapport med en samlad inflationsbedömning, som baseras på antagandet att reporäntan hålls oförändrad.

Under de två veckor som föregår publicering av en inflationsrapport deltar direktionen mer aktivt i arbetet. Den interna policyrapporten omarbetas till en inflationsrapport. Rapporten diskuteras vid ett par tillfällen i den penningpolitiska beredningsgruppen och i direktionen. Diskussionerna berör både inflationsbedömningen och de övergripande frågor som skall behandlas i rapporten. Dagen innan inflationsrapporten publiceras samlas direktionen till ett penningpolitiskt sammanträde. Då redovisas de slutsatser som den penningpolitiska beredningsgruppen dragit av underlaget. Direktionen fastställer därefter inflationsrapporten samt tar ställning till om reporäntan skall ändras eller ej.

Figur 1. Processen vid inflationsrapport

Underlag för bedömningarna hämtar Riksbanken bland annat från Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och olika internationella organ. Den information som bankens ledning och tjänstemän fångar upp under resor inom och utom landet utgör ett värdefullt komplement, liksom Riksbankens betalningsbalans- och kreditmarknadsstatistik.

Inflationsprognosen baseras på en fullständig genomgång av samhälls-ekonomi, eftersom de flesta ekonomiska förändringar påverkar prisutvecklingen. Sektorexperternas kunskap spelar stor roll för bedömningen liksom bankens olika ekonometriska modeller. Ett par större ekonometriska modeller² har under senare tid tagits i bruk i prognosarbetet.

Metodutvecklingen i analysarbetet stimuleras av de kontakter som finns med intern och extern forskning och med andra centralbanker och internationella organisationer.

Öppen och tydlig kommunikation

En viktig del av den penningpolitiska processen är att bankens analys och slutsatser presenteras på ett tydligt, korrekt och pedagogiskt sätt för olika intressenter. Respekten för och tilltron till Riksbankens arbete bygger i stor utsträckning på att den tankesammanhang som banken följer är klar, att angivna handlingsregler följs samt att kommunikationen är öppen och tydlig.

Dagen efter de direktionssammanträden där penningpolitiken diskuteras offentliggörs räntebeslutet genom ett pressmeddelande. Det distribueras samtidigt på bankens webbplats, via fax och från bankens entré. När en inflationsrapport publiceras och när direktionen beslutat om en ränteändring hålls en presskonferens.

Vid direktionens penningpolitiska sammanträden förs protokoll som publiceras efter cirka två veckor. Protokollen, som innehåller en utförlig redovisning av diskussionen, tillmätts stort intresse på finansmarknaderna. De utgör även underlag för riksbanksfullmäktiges utvärdering av hur direktionens ledamöterna fullföljer sitt uppdrag. Om någon direktionsmedlem reserverat sig mot majoritetens beslut framgår detta av protokollen.

² Riksbanken utnyttjade under 2001 tre större modeller RIXMOD, BASMOD och Nigem samt några mindre modeller i prognosarbetet.

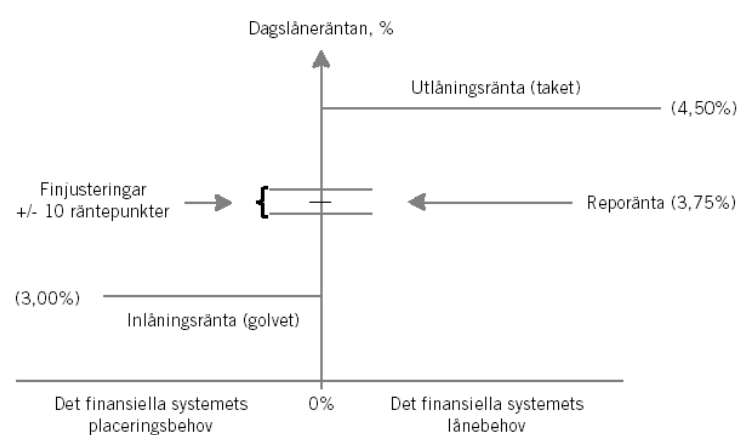
Utöver den tryckta informationen i inflationsrapporter, protokoll och pressmeddelanden håller direktionsledamöterna ett stort antal anföranden i syfte att ge sin bild av den ekonomiska utvecklingen och förklara bankens ställningstaganden. Tjänstemän presenterar också inflationsrapporterna för olika externa grupper såsom banker och intresseorganisationer.

Vid två tillfällen per år samordnas publiceringen av inflationsrapporterna med en offentlig utfrågning av riksbankschefen i riksdagens finansutskott.

Räntestyrningen

När Riksbankens direktion har beslutat om vilken reporäntenivå som skall gälla tar genomförandet vid. Riksbanken styr marknadens kortaste ränta, den så kallade dagslåneräntan, genom olika finansiella instrument. Ett av de instrumenten innebär att Riksbanken ger bankerna möjlighet att placera och låna till förutbestämda räntor över natten, de så kallade in- och utlåningsräntorna. Dessa ligger alltid 75 räntepunkter (0,75 procentenheter) under eller över reporäntan. Genom att bankerna alltid kan sätta in eller låna pengar i Riksbanken med en dags löptid till kända räntor, finns det ingen anledning för bankerna att placera till en lägre ränta än vad de kan få i Riksbanken (Riksbankens inlåningsränta) eller låna till en högre ränta än Riksbankens utlåningsränta. Med andra ord har det skapats ett golv och ett tak (räntekorridoren) för marknadens dagslåneränta. En gång i veckan signalerar Riksbanken, genom den så kallade penningpolitiska repän, var dagslåneräntan skall ligga i räntekorridoren. För att stabilisera dagslåneräntan genomför Riksbanken dagligen finjusteringar, beroende på bankernas placerings- och lånebehov under dagen.

Figur 2. Riksbankens styrning av dagslåneräntan

Anmärkning: Exemplet avser en reporänta på 3,75 %, vilket den var vid utgången av 2001.

Riksbanken kontrollerar således i praktiken marknadens dagslåneränta. De korta marknadsräntorna (upp till ungefär ett år) påverkas starkt av den

förväntade utvecklingen av dagslåneräntan (med andra ord vad Riksbanken kommer att göra med reporäntan). Räntor med längre löptid (exempelvis tio år) påverkas främst av förtroendet för penningpolitiken, det vill säga förväntningar om framtida inflation. Räntorna påverkar i sin tur den ekonomiska aktiviteten och i slutändan inflationen.

Effekter på hushålls- och företagsräntor

Ett beslut om förändrad reporänta kommer sällan som en överraskning på de finansiella marknaderna. Aktörerna försöker förutse vilka beslut som Riksbankens direktion kan komma att fatta, samtidigt som det är Riksbankens uttalade avsikt att i möjligaste mån undvika att överraska. Klar och tydlig information om på vilka grunder de penningpolitiska besluten fattas gör det möjligt för marknadsaktörerna att i ljuset av ny information om till exempel konjunkturen bilda sig en egen uppfattning om hur penningpolitiken kommer att utformas. En följd av detta är att räntebildningen på de finansiella marknaderna ofta anpassats till en ändring av reporäntan redan innan den beslutats. Effekten av en reporänteändring på de rörliga räntor som banker och bostadsinstitut tillämpar går långsammare. Visserligen förefaller bostadsinstitut justera sina räntor relativt snabbt men bankerna väntar ofta någon eller några månader. Ett skäl till att följsamheten inte är fullständig är att banker och bostadsinstitut tar hänsyn till konkurrensförhållanden på sina respektive marknader.

Analysen av finansiell stabilitet

All handel med varor och tjänster förutsätter att betalningar kan genomföras snabbt och effektivt. Det är därför samhällsekonomiskt mycket viktigt att pengarnas värde upprätthålls och att betalningsväsendet fungerar säkert.

Riksbankens operativa ansvar

Sedlar och mynt i kronor är landets legala betalningsmedel och Riksbanken är enligt lag ensam utgivare av dessa. Riksbanksfullmäktige bestämmer hur sedlarna och mynten skall se ut och säkerheten är en viktig aspekt. Distribution av sedlar och mynt till allmänheten sker framförallt via bankerna. Tryckning av sedlar, prägning av mynt samt distributionen av sedlar och mynt till bank- och postkontor utförs av Riksbankens bolag eller fristående företag, på Riksbankens uppdrag. Riksbanken övervakar att uppgifterna sköts på ett sätt som är effektivt och säkert för samhället.

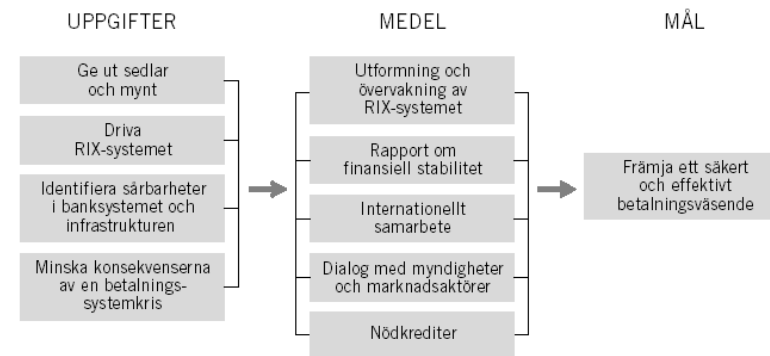
Merparten av betalningarna sker numera inte med kontanter, utan genom elektroniskt överförda kontobetalningar. Riksbankens operativa ansvar är här begränsat till hanteringen av systemet för kontobetalningar mellan bankerna, det så kallade RIX-systemet.

Utöver de operativa uppgifterna övervakar Riksbanken betalningsväsendet. Syftet är att identifiera vad som skulle kunna leda till en kris som allvarligt hotar betalningssystemet samt att påverka banker, andra

aktörer på de finansiella marknaderna och myndigheter att vidta åtgärder för att minska eller eliminera systemriskerna.

Riksbanken övervakar infrastrukturen

Rutiner och teknisk utformning av den infrastruktur som överför betalningar i kronor och andra valutor möjliggör flöden av finansiella tillgångar mellan olika institut och marknader. Brister i rutinerna eller i den tekniska utformningen kan leda till samhällsekonomisk ineffektivitet och systemrisk. Som regel fungerar marknaden effektivt utan myndighetsinblandning, men i vissa lägen väljer marknadsaktörerna lösningar som inte är de effektivaste ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Övervakningen inriktas därför på att kartlägga och analysera källor till systemrisk och effektivitetsförluster.

Övervakning av bankerna

Bankerna har en samhällsekonomiskt viktig uppgift, bland annat som betalningsförmedlare. Om en bank som är tillräckligt stor drabbas av kris kan det skapa betydande problem för hela det svenska betalningsväsendet. Den finansiella stabiliteten kan sägas vara hotad. En viktig del av Riksbankens övervakningsuppgift är därför att löpande bedöma riskerna i de större svenska bankernas verksamhet.

En förutsättning för att en bank skall fungera som betalningsförmedlare är att den alltid kan genomföra betalningar till andra banker. Banken måste också vara beredd att tillgodose allmänhetens behov av kontanter vid uttag från inlåningskonton. En banks verksamhet leder ofta till att underskott uppstår i betalningsflödena, eftersom bankens tillgångar till exempel i form av krediter till allmänheten har längre bindningstid än bankens skulder. Skulderna består till stor del av inlåning från allmänheten som omedelbart kan användas som betalningsmedel när bankkunden begär det. Om många samtidigt överför pengar från sina inlåningskonton till konton i andra banker måste banken omedelbart finna annan finansiering, antingen via lån på den privata marknaden eller via lån i Riksbanken. För att låna i Riksbanken under dagen eller över natten måste banken lämna säkerhet i form av godkända

värdepapper, till exempel statsobligationer. För att låna på marknaden behövs ofta ingen säkerhet, men banken måste vara kreditvärdig.

Den finansiella stabiliteten kan hotas av många skäl. Riksbankens analys och bedömning av riskerna i de svenska bankerna innehåller därför olika delar.

Några exempel:

- Svenska hushåll och företag är viktiga låntagargrupper och kan därför orsaka stora kreditförluster i bankerna. Bedömningar av hushållens och företagens betalningsförmåga och finansiella situation görs därför löpande.
- Bankerna lånar stora belopp av varandra, vilket gör att en kris i en bank riskerar att sprida sig till övriga banker. Likviditets- och kreditriskerna i dessa så kallade motpartsexponeringar övervakas därför löpande.
- Brister i de likviditets- och kreditrisksystem som bankerna tillämpar ökar risken för bankkriser. Riksbanken strävar därför efter att öka kunskapen om de system bankerna tillämpar samt att bedöma systemens förmåga att reducera risker för bankkriser.
- Normala konjunktursvängningar skapar vanligen inga problem för bankerna. Det är framför allt oväntat snabba och varaktiga fall i konjunkturen som kan hota den finansiella stabiliteten. Riksbanken inriktar därför sin analys på att bedöma känsligheten i banksystemet för till exempel ett oväntat konjunkturfall eller för ett plötsligt fall i tillgångspriserna.
- Om bankernas intjäningsförmåga försämras på grund av strukturella förändringar på marknaderna reduceras deras möjlighet att bära förluster. Det kan leda till att bankerna ökar sitt risktagande. Därför görs bedömningar av hur bankernas intjäningsförmåga utvecklas på längre sikt.

Medel för att förhindra en systemkris

Utformningen och tillsynen av de regelverk som gäller för finansiella institut är statens viktigaste medel för att upprätthålla finansiell stabilitet. De internationellt starkt integrerade finansiella marknaderna gör att regelverken måste vara gränsöverskridande för att vara effektiva. Regelverket för svenska finansiella institut bestäms av regeringen i samarbete med Finansinspektionen. Riksbanken påverkar dock utformningen, både genom att delta i olika internationella arbetsgrupper och genom att via remissvar ge uttryck för sin syn.

Riksbankens viktigaste medel för att verka för ett stabilt och säkert betalningssystem är, utöver det som följer av att banken har ett operativt ansvar för sedelförsörjningen och betalningssystemet RIX, det inflytande Riksbanken kan ha på de finansiella instituten och på andra myndigheter. En öppen dialog med finansiella institut, finansiella marknader, Finansinspektionen och andra myndigheter är därför ett mycket viktigt medel för stabilitetsarbetet. Samarbete och informationsutbyte sker också regelbundet med

de nordiska centralbankerna, eftersom de svenska bankkoncernerna har en stor del av sin verksamhet i grannländerna.

Riksbanken publicerar två gånger om året rapporten *Finansiell stabilitet*. I den redovisar Riksbanken de viktigaste slutsatserna från den löpande övervakningen av de risker som kan hota den finansiella stabiliteten. Rapporten innehåller också fördjupningar inom områden som är viktiga för effektiviteten och säkerheten i betalningsväsendet. När rapporten publiceras anordnas presskonferens och slutsatserna presenteras och diskuteras med Finansinspektionen och bankerna. Rapporten utgör också underlag för direktionsledamöternas tal och föredrag.

Som beredskap för en finansiell kris, om en sådan ändå skulle inträffa, har Riksbanken en krisorganisation som ständigt hålls aktuell. För att undvika en systemkris kan Riksbanken välja att träda in och ge nödkrediter när en bank drabbas av likviditetsproblem och ge den drabbade banken lån till andra villkor än de normala.

Figur 4. Arbetsprocessen mot målen

LEDNING OCH ORGANISATION

Organisation

Riksbanken är organiserad i elva avdelningar. Varje avdelning leds av en avdelningschef. Avdelningscheferna beslutar eller delegerar beslutsrätt inom sitt verksamhetsområde. De ser även till att ärenden som skall beslutas av direktionen bereds och föredras. Riksbanken har tre avdelningar med direkt inriktning mot bankens huvudmål: avdelningen för penningpolitik, avdelningen för finansiell stabilitet och avdelningen för marknadsoperationer. Arbetet vid övriga avdelningar syftar i första hand till att stödja bankens huvudverksamheter.

Avdelningen för penningpolitik

Avdelningen ansvarar för den penningpolitiska analysen, som är underlag för de beslut som tas för att uppfylla målet om ett fast penningvärde. Avdelningen följer och analyserar prisutvecklingen samt ansvarar för betalningsbalansstatistik.

Avdelningschef: Claes Berg

Antal anställda: 71

Avdelningen för finansiell stabilitet

Avdelningen ansvarar för analysen av det finansiella systemets stabilitet, som är underlag för de beslut som tas för att uppfylla målet om ett säkert och effektivt betalningsväsende. Avdelningen övervakar och analyserar infrastrukturen i betalningssystemet, enskilda större aktörer och kontanthantering. Dessutom ansvarar avdelningen för finansiell statistik.

Avdelningschef: Martin Andersson

Antal anställda: 36

Avdelningen för marknadsoperationer

Avdelningen genomför penning- och valutapolitiska åtgärder i syfte att påverka ränte- och/eller växelkursen enligt de penningpolitiska besluten. Därutöver förvaltar avdelningen Riksbankens tillgångar i utländsk valuta, analyserar den strukturella utvecklingen på de finansiella marknaderna och samlar in statistik om ränte- och valutamarknaderna. Avdelningen ansvarar även för driften av Riksbankens betalningssystem och försörjningen av sedlar och mynt.

Avdelningschef: Christina Lindenius

Antal anställda: 60

Administrativa avdelningen

Avdelningen ansvarar för kontors- och fastighetsservice, transporter, säkerhet, planering och budget, redovisning, löne- och ekonomisystem, finansadministration, personalutveckling och kompetensförsörjning.

Avdelningschef: Agneta Rönström

Antal anställda: 119

Direktionsavdelningen

Avdelningen svarar för administration av direktionens och riksbanksfullmäktiges sammanträden. Avdelningen ger också juridiskt stöd och utför utredningsuppdrag.

Avdelningschef: Robert Sparve

Antal anställda: 22

Forskningsavdelningen

Avdelningen bedriver forskning inom områden som är relevanta för Riksbanken och stödjer andra

avdelningar i verksamhet som har anknytning till forskning.

Avdelningschef: Anders Vredin

Antal anställda: 9

Informationsavdelningen

Avdelningen ansvarar för bankens kommunikationsstrategi och samordnar extern och intern information. Där ingår presstjänst, webbplats, publikationer, bibliotek samt föreläsnings- och seminarieverksamhet.

Avdelningschef: Leif Jacobsson

Antal anställda: 18

Internationella avdelningen

Avdelningen samordnar och utvecklar Riksbankens internationella arbete samt biträder direktionen i internationella kontakter.

Avdelningschef: Christina Nordh Berntsson

Antal anställda: 12

Internrevisionsavdelningen

Avdelningen granskar och utvärderar bankens verksamhet samt bidrar till att arbetet på Riks-

banken löpande utformas så att det blir effektivt och säkert genomfört.

Avdelningschef: Marie Rudberg

Antal anställda: 6

IT-avdelningen

Avdelningen förvaltar och underhåller bankens centrala IT-resurser samt utvecklar och upphandlar nya system.

Avdelningschef: Staffan Wallén

Antal anställda: 69

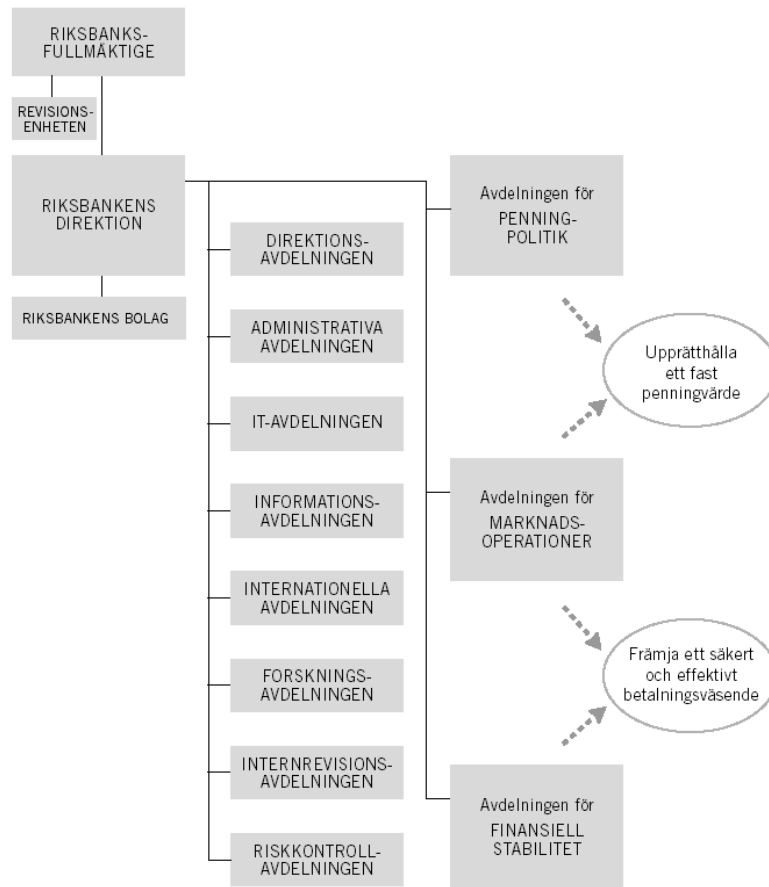
Riskkontrollavdelningen

Avdelningen ansvarar för den oberoende utvärderingen av nivå och resultat när det gäller bankens finansiella risker. Avdelningen utvecklar metoder för att kontrollera risker.

Avdelningschef: Kristina Åkerberg

Antal anställda: 6

Figur 5. Riksbankens organisation

Direktion

Riksbanken leds av en direktion som består av sex ledamöter. Direktionens ledamöter ansvarar för hela bankens verksamhet, det vill säga penningpolitik, frågor om finansiell stabilitet, marknadsoperationer och betalningsväsende. Direktionen har dessutom ett övergripande ansvar för bankens administration och fastställer Riksbankens budget. Ledamöterna är beredningsansvariga för olika områden inom bankens verksamhet.

Direktionen fattar beslut gemensamt vid sammanträden, som normalt äger rum varannan torsdag. Fullmäktiges ordförande och vice ordförande får närvara vid direktionens sammanträden med yttranderätt men utan förslags- och rösträtt. Inför viktiga penningpolitiska beslut skall Riksbanken informera regeringen. Under 2001 hölls 36 sammanträden, varav tio penningpolitiska sammanträden.

Direktionens sammanträde den 6 september hölls i Karlskrona. Syftet var att inhämta synpunkter på Riksbankens verksamhet och få möjlighet att diskutera den ekonomiska utvecklingen med företrädare för näringsliv och samhälle i länet.

Under 2001 har direktionsledamöterna hållit ett hundratal offentliga anföranden. Dessa har bland annat handlat om den aktuella penningpolitiken och konjunkturläget, finansiell stabilitet, EMU och euron, utvecklingstendenser i världsekonomin samt den svenska ekonomins struktur.

Direktionen lämnar två gånger om året en skriftlig redogörelse för penningpolitiken till riksdagens finansutskott. Inflationsrapporten har använts som rapport till riksdagen under 2001 och kompletterats med offentliga utfrågningar av riksbankschefen i finansutskottet.

Urban Bäckström, mandatperiod sex år från den 1 januari 1999

Urban Bäckström är ordförande i direktionen och riksbankschef. Han är ledamot av det allmänna rådet i Europeiska centralbanken, ECB, president och ordförande i styrelsen för Bank for International Settlements, BIS, och ledamot av Internationella valutafondens, IMF:s, guvernörsstyrelse. Före utnämningen till riksbankschef var Bäckström statssekreterare i Finansdepartementet med ansvar för skatte-, finansmarknads- och bostadsfinansieringsfrågor. Han har också varit vd i Consensus Fondkommission och chefsekonom i Moderata Samlingspartiet. Urban Bäckström har varit riksbankschef sedan 1994 och ansvarar inom direktionen för beredning av ärenden som rör direktionsavdelningen och Riksbankens internrevision.

Lars Heikensten, mandatperiod fem år från den 1 januari 1999

Lars Heikensten är riksbankschefens ställföreträdare, förste vice ordförande och vice riksbankschef. Han har ett flertal internationella uppdrag, bland annat som ledamot av EU:s ekonomiska och finansiella kommitté, EFK, OECD:s kommitté WP3 samt som riksbankschefens ställföreträdare i IMF, ECB och Group of Ten, G10. Tidigare har han varit chefsekonom på Handelsbanken och Riksgäldskontoret samt chef för den ekonomiska avdelningen på Finansdepartementet. Heikensten, som är ekonomie doktor, har varit vice riksbankschef sedan 1995. Han ansvarar inom direktionen för

beredning av penning- och valutapolitiken, beredning av frågor om Riksbankens finansiella riskhantering samt frågor som rör ägandet av Riksbankens bolag.

Eva Srejber, mandatperiod fyra år från den 1 januari 1999

Eva Srejber är andre vice ordförande och vice riksbankschef. Hon är riksbankschefens ställföreträdare i BIS och har även uppdrag inom ECB. Tidigare har hon bland annat varit chef för Riksbankens penning- och valutapolitiska avdelning, ledamot i IMF:s styrelse och EMU-ansvarig bankledningsledamot i Föreningssparbanken. Srejber ansvarar inom direktionen för beredning och samordning av internationella frågor och för samordning av den finansiella sektorns EMU-förberedelser samt för beredning av IT-frågor och administrativa frågor. Hon var fram till årets utgång även beredningsansvarig för informationsfrågor.

Villy Bergström, mandatperiod tre år från 1999, sex år från den 1 januari 2002

Villy Bergström är vice riksbankschef. Han är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit chef för Fackföreningsrörelsens institut för ekonomisk forskning, FIEF, medlem av SNS konjunkturråd och chefredaktör på Dala Demokraten. Bergström omvaldes i november 2001 för en mandatperiod som börjar den 1 januari 2002 och sträcker sig till utgången av 2007. Han ansvarar inom direktionen för beredning av forsknings- och remissfrågor. Från och med 2002 är han även beredningsansvarig för informationsfrågor.

Lars Nyberg, mandatperiod sex år från den 1 januari 2000

Lars Nyberg är vice riksbankschef. Han har internationella uppdrag med inriktning på tillsynsfrågor, bland annat inom ECB. Nyberg är docent i nationalekonomi och har tidigare bland annat varit vice vd i Handelsbanken och Föreningssparbanken, samt vd i Länsförsäkringsbolagens förening. Han ansvarar inom direktionen för beredning av frågor om finansiell stabilitet och är även styrelseordförande i Riksbankens bolag Pengar i Sverige AB. Han var fram till årets utgång även styrelseordförande i AB Tumba Bruk.

Kristina Persson, mandatperiod sex år från den 1 maj 2001

Kristina Persson är vice riksbankschef. Hon är civilekonom och har bland annat arbetat på Finansdepartementet, Institutet för Framtidsstudier och som TCO-ekonom. Hon har också varit riksdagsledamot och ledamot av finansutskottet, riksbanksfullmäktige och Europaparlamentet. Kristina Persson ansvarar inom direktionen för beredning av frågor inom det marknadsoperativa området, förvaltning av valutareserven, Riksbankens system för stora betalningar samt betalningsmedelsfrågor.

Medarbetare

Riksbankens ledord för den interna kulturen – öppenhet, kompetens, samarbete, helhetssyn, initiativkraft och respekt – har under 2001 varit riktmärke för det lärande klimat som Riksbanken eftersträvar. Ledorden skall prägla såväl det dagliga arbetet som olika utvecklingsinsatser.

För Riksbanken, liksom för andra kunskapsorganisationer, är medarbetarna den främsta tillgången. Medarbetarnas kunskap och attityd avgör om Riksbanken är framgångsrik i att nå sina verksamhetsmål. Kunskap tillägnar man sig både genom utbildning och utveckling i det dagliga arbetet. I samspelet med kollegor, chefer och externa kontakter sker också ett värdefullt kunskapsutbyte.

Ledarskap

Direktion, chefer och projektledare har som sin uppgift att bidra till att Riksbanken når sina verksamhetsmål. En viktig del i det arbetet är att inspirera, utveckla och stödja sina medarbetare. Personalenheten utgör en stödfunktion till cheferna och har under året omstrukturerats för att i högre grad fungera som rådgivare. Cheferna får stöd till exempel genom utbildning och modeller för medarbetarsamtal.

Under året har Riksbankens fjärde mentorsprogram för chefer inletts. Syftet är att främja individuell personlig utveckling. Banken har valt att använda externa mentorer dels för att en relativt liten organisation har begränsade möjligheter att finna interna mentorer utan andra relationer till adepterna, dels för att tillföra nya idéer och synsätt utifrån.

Medarbetarens ansvar

Riksbanken skall vara en attraktiv arbetsplats med en anda och en atmosfär som stimulerar goda resultat. Det är varje medarbetares ansvar att ta egna initiativ för sin utveckling: att bygga på sin kunskap, arbeta i nya konstellationer, ta större ansvar och vidga sitt perspektiv. Ansvaret innebär också att medarbetaren har ett helhetstänkande, delar med sig av sitt kunnande och bidrar till att utveckla arbetssätt och metoder. Kvalitet och utveckling uppnås lättare när medarbetarna förstår hela processen och ser sin egen roll i kedjan.

Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning, det vill säga att rekrytera rätt kompetens och att utveckla de anställda, är en viktig strategisk process. Under 2001 har Riksbanken utvecklat och strukturerat rekryteringsprocessen, bland annat genom att förbättra urvalsverktygen.

Största delen av kompetensutvecklingen sker i det dagliga arbetet och genom samarbete. Formerna för samarbete varierar, alltifrån internationella arbetsgrupper till att informellt arbeta tillsammans med skickliga och erfarna

kollegor. En stor del av arbetet i Riksbanken sker i projektform och det är därför viktigt att det finns en gemensam projektkultur så att projekten får en tydlig organisation och styrning mot de uppsatta målen. Under 2001 har en gemensam projektstyrningsmodell införts.

Jämställdhet och etnisk mångfald

I en dynamisk organisation är medarbetarnas individuella olikheter en värdefull tillgång. Olika bakgrund och erfarenhet är viktiga delar av kompetensen. För att sätta samman effektiva och framgångsrika grupper krävs medarbetare som tillsammans skapar en blandning av individuella kompetenser och egenskaper. En förbättrad personalsammansättning, som är blandad i fråga om kön och etnisk bakgrund, har varit ett prioriterat område under 2001.

Under året har Riksbanken anordnat två informationskvällar för kvinnliga ekonomer. Dessa fick ett mycket positivt gensvar dels genom ett stort deltagande, dels genom antalet ansökningar till lediga tjänster ökade från kvinnliga ekonomer.

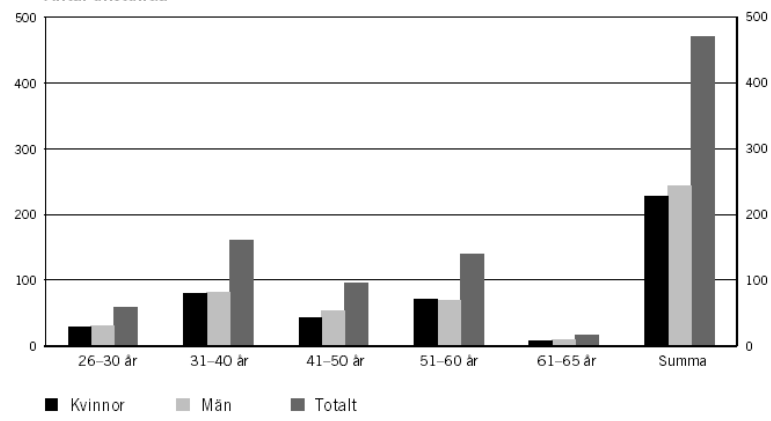
Banken påbörjade under 2001 en kartläggning av värderingar och praxis i fråga om etnisk mångfald. Syftet är att öka kunskapen om de faktiska förhållandena så att rätt åtgärder kan sättas in. Kartläggningen kommer att färdigställas under 2002.

Arbetsmiljö

Genom medarbetarsamtal, attitydundersökningar och avgångsintervjuer formas en bild av hur medarbetarna upplever sin arbetssituation. På så sätt kan Riksbanken identifiera förbättringsområden och sätta mål för ett bättre arbetsklimat. Under året genomfördes en uppföljande undersökning för att avläsa vad som förändrats sedan närmast föregående attitydundersökning. Undersökningen visade ett förbättrat resultat inom flera områden, bland annat att samarbetet fungerar bättre och att målen är tydligare.

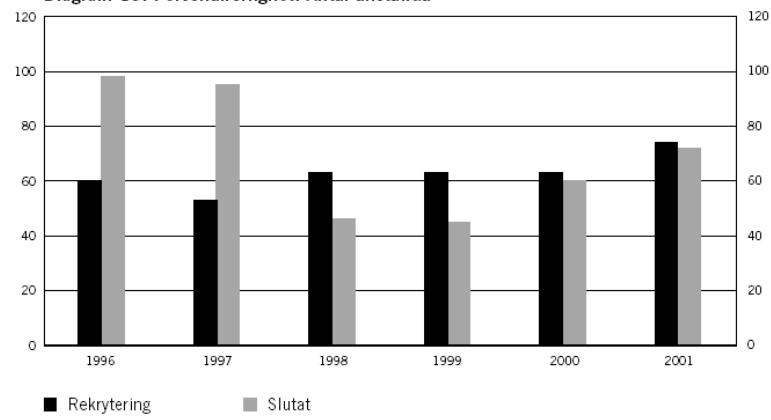
Det förebyggande perspektivet i Riksbankens arbetsmiljöarbete innebär bland annat en väl utbyggd friskvård som innefattar fysisk träning, avspänning och kostvanor. Personalen har tillgång till en välutrustad träningslokal i riksbankshuset och alla nyanställda får besök av en ergonom som ser över arbetsplatsen.

Diagram 12. Åldersstruktur för Riksbankens personal december 2001.
Antal anställda

Anmärkning: Vid utgången av 2001 var antalet anställda 471.
Källa: Riksbanken.

Diagram 13. Personalrörlighet. Antal anställda

Anmärkning: Under året rekryterades 74 nya medarbetare och 72 personer slutade.
De medarbetare som nyanställdes är i de flesta fall akademiker.
Källa: Riksbanken.

Riksbanksfullmäktige

Riksbanksfullmäktige består av elva ledamöter och lika många suppleanter. Ledamöterna utses av riksdagen och har samma mandatperiod som riksdagsledamöterna. Fullmäktige väljer inom sig en ordförande och en vice ordförande.

Fullmäktigeledamöter är Sven Hulterström (ordförande), Johan Gernandt (vice ordförande), Sinikka Bohlin, Jörgen Andersson, Kenneth Kvist, Mats Odell, Ingegerd Troedsson, Peter Egardt, Kjell Nordström, Susanne Eberstein och Carin Lundberg som den 23 november 2001 ersatte Britt Bohlin.

Suppleanter i fullmäktige är Reynoldh Furustrand, Stephan Tolstoy, Sven-Erik Österberg, Siv Holma, Göran Hägglund, Margaretha af Ugglas, Marianne Carlström, Hans Gustaf Wessberg, Lars U. Granberg, Marie Granlund och Sonia Karlsson som den 23 november 2001 ersatte Carin Lundberg.

Fullmäktiges uppgifter

Fullmäktige utser ledamöter i direktionen och beslutar om deras löne- och anställningsvillkor. Fullmäktige fastställer också Riksbankens arbetsordning, som anger ramar för verksamheten. Vidare beslutar fullmäktige om utformningen av sedlar och mynt.

Fullmäktige får lämna remissyttranden inom sitt verksamhetsområde och, i samråd med direktionen, lämna förslag till riksdagen och regeringen om ändringar i författningar eller någon annan åtgärd inom sitt ansvarsområde. Fullmäktiges revisionsenhet granskar Riksbankens verksamhet och hur direktionsledamöterna utövar sitt arbete.

Fullmäktige lämnar förslag till riksdagen och Riksdagens revisorer om dispositionen av Riksbankens vinst.

Fullmäktige under 2001

Fullmäktige har under 2001 sammanträtt vid tio tillfällen. Ordföranden och vice ordföranden har deltagit i direktionens sammanträden. Fullmäktige har regelbundet fått redogörelser för verksamheten från direktionen.

Fullmäktige har under året bland annat beslutat om ändring i Riksbankens föreskrifter om rikets mynt och föreskrifter om sedlar i valörerna 100 och 500 kronor, utformning av minnesmynt med anledning av att Nobelpriset fyllde 100 år, revisionsplan för revisionsenheten samt om Riksbankens vinstdisposition för räkenskapsåret 2000. Fullmäktige har också vid ett antal tillfällen behandlat frågan om Riksbankens balansräkning och storleken på det egna kapitalet.

I maj 2001 arrangerade fullmäktige en vårsammankomst i Stockholm. Vid den presenterades och diskuterades olika aspekter på bankens verksamhet. Omkring 150 personer, representanter för riksdagen, centrala ämbetsverk och organisationer samt regionala och lokala företrädare för samhälle och näringsliv, deltog.

Revisionsenheten har huvudsakligen granskat att arbetsordningen överensstämmer med instruktionen för Riksbanken, hur direktionsledamöterna utövar sin tjänst samt Riksbankens förslag till vinstdisposition.

Fullmäktige utsåg i januari 2001 Kristina Persson till ny direktionsledamot efter Kerstin Hessius. Kristinas Perssons mandatperiod omfattar sex år från och med den 1 maj 2001. I november omvalde fullmäktige Villy Bergström som vice riksbankschef och medlem i Riksbankens direktion för en period av sex år från och med den 1 januari 2002.

BOKSLUT

Förvaltningsberättelse

Verksamhet

Riksbankens verksamhet regleras av 9 kap. 12 och 13 §§ regeringsformen, 8 kap. 6 § riksdagsordningen samt av riksbankslagen. Riksbanken är enligt 9 kap. 12 § regeringsformen "rikets centralbank och en myndighet under riksdagen".

Riksbanken har ansvaret för penningpolitiken. Enligt 1 kap. 2 § lagen (1988:1385; senast ändrad 2000:427) om Sveriges riksbank skall målet för Riksbankens verksamhet vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Det viktigaste penningpolitiska instrumentet för att uppnå detta är reporäntan. Riksbanken skall också främja ett säkert och effektivt betalningsväsende.

Riksbanken har tecknat ett avtal med det amerikanska företaget Crane & Co om försäljning av AB Tumba Bruk. Avtalet innebär att Crane & Co övertar ledning och drift från och med 1 januari 2002. Försäljningen av aktierna kommer slutligt att regleras senast i februari 2004 i enlighet med avtalets överenskommelse om ömsesidiga köp- och säljrättigheter mellan Crane & Co och Riksbanken. Riksbanken har även tecknat ett avtal med finska statens myntverk Rahapaja Oy om försäljning av Myntverket i Eskilstuna, som tillhört Tumba Bruk.

Som ett led i omstruktureringen och försäljningen av Tumba Bruk förvärvade Riksbanken i december 2001 två bolag. Eskilstuna Penningsmedja AB används enbart som ett led i försäljningen av Myntverket. Tumba Kulturfastigheter AB har till uppgift att övergångsvis överta kulturbyggnader, mark och inventarier i Tumba.

Riksbanken och Statistiska Centralbyrån (SCB) har under 2001 tecknat ett avtal som innebär att SCB under 2003 övertar produktionen av Riksbankens finansmarknadsstatistik samt även vissa delar av produktionen av betalningsbalansstatistiken.

Försäljningen av Tumba Bruk samt överlämnandet av viss statistikverksamhet är ett led i Riksbankens inriktning mot en koncentration på kärnuppgifterna.

Organisation

Enligt 9 kap. 12 § regeringsformen leds Riksbanken av en direktion. Direktionen består av sex ledamöter. Under 2001 avhölls 36 direktions-sammanträden. Fullmäktige utser direktionens ledamöter och utövar kontroll över Riksbankens verksamhet. Fullmäktige består av elva ledamöter, med lika många suppleanter. Under 2001 har fullmäktige sammanträtt vid 10 tillfällen. Riksbanken är organiserad i 11 avdelningar. Därutöver har Riksbanken fyra dotterbolag.

Personal

Vid utgången av 2001 var 471 personer anställda i Riksbanken. Motsvarande antal vid utgången av 2000 var 469 personer. Av de anställda per den 31 december 2001 var 48 (47) procent kvinnor och 52 (53) procent män. Vid utgången av 2001 uppgick antalet årsarbetare till 427 (411).

Personalomsättningen är i princip oförändrad jämfört med 2000. Under 2001 rekryterade Riksbanken 74 (63) personer externt och 27 (47) internt. Av de 72 personer som slutade under 2001 slutade 65 på egen begäran och 7 pensionerades.

Finansiell struktur

Riksbankens balansräkning ser något förenklat ut på följande sätt:

Riksbankens balansräkning per den 31 december 2001, mkr

Tillgångar		Skulder	
Guld- och valutareserv	165 134	Utelöpande sedlar och mynt ³	107 111
Utlåning till banker	69 135	Inlåning från banker	48
Övriga tillgångar	1 263	Övriga skulder	11 805
		Samlat eget kapital	116 568
Summa	235 532	Summa	235 532

Tillgångssidan består för närvarande av en guld- och valutareserv, utlåning till banker samt övriga tillgångar. Skuldsidan består av utelöpande sedlar och mynt, inlåning från banker, övriga skulder samt det samlade egna kapitalet.³

Av dessa poster är det framförallt guld- och valutareserven, utelöpande sedel- och myntstocken samt in- och utlåning till bankerna som normalt förändras kontinuerligt under året. Övriga poster är relativt stabila (det egna kapitalet samt övriga tillgångar och övriga skulder). Riksbanken hade tidigare en portfölj av värdepapper i kronor (tillgångar i svenska kronor) men den avvecklades under 2001.

Guld- och valutareserven

Guld- och valutareserven består, som namnet antyder, av guld och värdepapper i utländsk valuta samt fordringar på Internationella valutafonden. Det primära syftet med att hålla en valutareserv är att ha beredskap för valuta-interventioner.

I svårare krislägen kan valutareserven även användas i syfte att stödja svenska banker. Med valutainterventioner menas Riksbankens köp och försäljningar av valuta mot kronor i syfte att påverka växelkursen. Valuta-interventioner används främst när växelkursen är fast i förhållande till andra valutor. Sedan 1992 har växelkursen varit flytande, vilket innebär att kronans värde i förhållande till andra valutor bestäms av marknaden. Riksbanken intervenerar därför relativt sällan men en förändring av växelkurssystem⁴ kan

³ Till skillnad från de flesta centralbanker är Riksbanken även utgivare av mynt.

förändra detta. Även under rörligt växelkurssystem kan interventioner genomföras vilket också inträffade under 2001.

Förvaltningen av valutareserven syftar till att ge så hög avkastning som möjligt givet den risknivå som Riksbankens direktion beslutar. Valuta-reserven, exklusive fordringar på Internationella valutafonden, är i huvudsak placerad i statsgaranterade tillgångar i fyra valutor: amerikanska dollar (35 procent), euro (35 procent), brittiska pund (15 procent) samt japanska yen (15 procent).

Som en del av valuta-reservförvaltningen deltar Riksbanken i värdepapperslåneprogram med tre depåbanker där dessa banker å Riksbankens vägnar lånar ut Riksbankens värdepapper i utbyte mot andra värdepapper. Det totala nominella värdet avseende utlånade värdepapper per 2001-12-31 uppgick till 43 212 miljoner kronor (46 190 miljoner kronor).

Valuta-reserven har under 2001 minskat med 4 921 miljoner kronor.

Riksbankens aktiviteter på valutamarknaden har minskat valuta-reserven vilket delvis vägts upp av valuta-reservens resultat.

Förvaltningen av guld sker enligt principerna i en överenskommelse från 1999 mellan några centralbanker i industriländerna. Denna överenskommelse innebär bland annat att guld inte får avyttras fram till 2004 och att endast en begränsad mängd får lånas ut. Riksbanken lånar därför endast ut delar av guldinnehavet.

In- och utlåningen till bankerna

Bankernas lånebehov i Riksbanken beror bland annat på allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt. Merparten av utlåningen till bankerna sker genom de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna, även kallade penningpolitiska repor. En penningpolitisk repa innebär att Riksbanken tillför likviditet genom att köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att värdepapperet säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland marknadsaktörer kallas detta för en omvänd repa). Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren.

Posten huvudsakliga refinansieringstransaktioner har under året ökat med 24 247 miljoner kronor. Detta beror främst på de valutainterventioner som Riksbanken har genomfört samt en större mängd utelöpande sedlar. Utöver utlåningen via repor sker en viss in- och utlåning till bankerna på konto.

Utelöpande sedlar och mynt

Storleken på den utestående sedel- och myntstocken styrs av allmänhetens efterfrågan. Stocken av utelöpande sedlar och mynt i nominella termer ökade mellan utgången av 2001 och föregående år med 9 448 miljoner kronor. Stocken har liksom tidigare uppvisat en säsongvariation. Allmänhetens vilja att hålla sedlar och mynt ökar normalt i samband med större helger, exempelvis julhelgen.

---

⁴ Det är regeringen som bestämmer vilket växelkurssystem som Sverige skall ha medan Riksbanken bestämmer om tillämpningen.

Det samlade egna kapitalet

Storleken på det egna kapitalet ökar när Riksbanken gör vinster och minskar när det omvända inträffar. I Riksbankens totala resultat ingår ökat eller minskat värde på valutareserven till följd av kronans växelkursutveckling. Valutakurseffekterna tillförs dispositionsfonden. Av Riksbankens vinst delas 80 procent av det genomsnittliga resultatet för de senaste fem åren, exklusive valutakurseffekter, ut till statsverket och resten fonderas. För år 2000 var utdelningen 8 200 miljoner kronor. Utöver den normala vinstutdelningen beslutade riksdagen även att 20 000 miljoner kronor skulle delas ut i en extra utdelning till statsverket. Detta gjordes till största delen genom att Riksbanken avvecklade den portfölj av svenska statspapper som banken haft under en längre tid. Sammantaget innebar detta att det samlade egna kapitalet minskade med 7 890 miljoner kronor under 2001. Det som minskade det egna kapitalet var att utdelningen till statsverket översteg årsresultatet.

Det övergripande målet med Riksbankens verksamhet är inte att generera vinst, utan det resultat som uppkommer är en följd av Riksbankens uppgifter som centralbank. Riksbankens resultat för 2001 uppgick till 19 277 miljoner kronor (20 309 miljoner kronor).

Ränteintäkterna uppgick för 2001 till 9 197 miljoner kronor och har minskat med 375 miljoner kronor jämfört med föregående år främst beroende på att portföljen av svenska statspapper avvecklats.

Under 2001 har räntorna i USA, Euroområdet, Japan och Storbritannien huvudsakligen sjunkit. Totalt har detta medfört en positiv prisseffekt för den utländska rörelsen på 852 miljoner kronor. I Sverige har räntorna stigit under året, vilket medfört en negativ prisseffekt för den inhemska rörelsen på 583 miljoner kronor.

Under 2001 har kronan sammantaget försvagats gentemot valutorna i valutareserven, vilket resulterat i en positiv valutakurseffekt på 9 133 miljoner kronor. Guldvärderingseffekten för 2001 uppgick till 2 008 miljoner kronor och består av orealiserat resultat avseende 2001 års marknadsvärdeförändring av guldinnehavet.

En procent högre/lägre värdepappersräntor per balansdagen skulle försämrat/förbättrat resultatet (prisseffekten) med ca 5 400 miljoner kronor och 10 procent starkare/svagare krona skulle försämrat/förbättrat resultatet (valutakurseffekten) med ca 13 900 miljoner kronor.

Finansiell riskhantering

Finansiell verksamhet genererar risker och hanteringen av dessa är en naturlig och väsentlig del av verksamheten. Riksbanken utsätts för risker vid förvaltningen av tillgångar såsom valutareserven, vid genomförandet av penningpolitiken och vid transaktioner i betalningssystemen. Riskerna kan delas upp i anseenderisker, kreditrisker, marknadsrisker, likviditetsrisker och operativa risker. Riksbanken utvecklar löpande sina metoder inom detta område, i syfte att hantera dessa risker i enlighet med god marknadspraxis.

Ansvar för styrning, kontroll och rapportering av Riksbankens finansiella risker finns på flera nivåer. Det yttersta ansvaret för Riksbankens

verksamhet ligger hos direktionen. Beredningsgruppen för finansiella risker behandlar frågor som rör riskpolicy, risknivå, risklimiter och utvärdering. Varje avdelningschef ansvarar för att se till att riskerna i den egna verksamheten hanteras och kontrolleras på ett tillfredsställande sätt på daglig basis. Den oberoende riskkontrollen utövas av riskkontrollavdelningen som är underställd direktionen. Därutöver finns Riksbankens internrevision, som granskar och utvärderar effektiviteten och integriteten i riskhanteringen.

Med anseenderisk menas risken att Riksbankens anseende påverkas negativt som en följd av det sätt som den finansiella verksamheten bedrivits på. Denna risk begränsas genom att Riksbanken har en väl utvecklad riskhantering som inkluderar riktlinjer för personalens etiska handlande och kvalitetskrav på bankens motparter.

Kreditrisk är risken för oväntade förluster till följd av att Riksbankens motparter inte kan fullgöra sina åtaganden gentemot banken. För att begränsa Riksbankens motpartsrisker ställs både kvalitativa (till exempel kreditbetyg) och kvantitativa krav på Riksbankens motparter och på de säkerheter (värdepapper) som lämnas till Riksbanken. Inom både den penningpolitiska verksamheten och valuta-reservförvaltningen används kreditbetyg från etablerade värderingsinstitut för att bedöma säkerheternas (skuldinstrumentens) respektive motparternas kreditstandard. Inom valuta-reservförvaltningen begränsas placeringsbeloppet hos varje motpart av motpartens kreditbetyg och storlek på eget kapital. Maximalt tillåten motpartsexponering är uttryckt som andel av valuta-reservens marknadsvärde.

Likviditetsrisk är risken för att Riksbanken inte omgående kan fullgöra sina betalningsåtaganden. Riksbanken håller en sådan likviditetsnivå att den har beredskap för både löpande och oförutsedda betalningsåtaganden. För att ytterligare reducera likviditetsrisken placerar Riksbanken i instrument för vilka det finns stora och likvida marknader samt i flera valutor och på flera marknader.

Marknadsrisk är risken för oväntade förluster på Riksbankens tillgångar till följd av förändringar av räntor och valutakurser. Ränterisken begränsas genom ett av direktionen fastställt intervall för valuta-reservens modifierade duration⁵, 4 till 6,5 procent. Resultat- och risknivå för respektive portfölj utvärderas dagligen mot en normportfölj. Riskmått kompletteras med analyser av hur portföljens resultat skulle förändras om historiska och/eller mycket ovanliga händelser inträffar (Value-at-Risk-analys⁶ (VaR) och stress- och scenariotester). Valutarisken hanteras genom att Riksbanken placerar i fyra olika valutor med begränsad inbördes korrelation. Fördelningen mellan de olika valutorna är fast. Riksbankens placeringsbeslut fattas utifrån en konservativ riskvärdering.

Operativ risk är risken för oväntade förluster till följd av brister i administrativa rutiner eller system, brister i den interna kontrollen samt bristande

---

⁵ Med duration avses portföljens sammanvägda, genomsnittliga löptid.

⁶ VaR är en statistisk metod som uttrycker den maximala potentiella förlusten som med viss sannolikhet kan uppstå under en viss tidsperiod.

kunskap. Riskerna begränsas genom kunnig och riskmedveten personal, tydliga och kända interna regelverk samt separerade ansvarsområden.

Inom Riksbanken, liksom inom hela den finansiella sektorn, pågår ett kontinuerligt arbete med att förbättra metoderna för mätning och uppföljning av risker. Riksbanken samarbetar med andra centralbanker och finansiella institut för att utveckla riskhanteringen. Riksbankens eget utvecklingsarbete under 2001 har främst varit inriktat på att utforma ett nytt system för avkastningsberäkning samt hantering av operativa risker.

Redovisningsprinciper

Riksbankens balansräkning och resultaträkning har upprättats enligt riksbankslagen med tillämpning av Bokföringsinstruktion för Riksbanken som är fastställd av direktionen.

Ändrade redovisningsprinciper

Redovisningsprinciperna har ej ändrats under 2001.

Redovisning av marknadsnoterade tillgångar

Riksbankens marknadsnoterade tillgångar redovisas i balansräkningen till gällande marknadsvärde. Fordringar och skulder i utländsk valuta värderas till balansdagens köpkurs. I marknadsvärdet för räntebärande tillgångar och skulder ingår upplupen ränta.

Realiserade och orealiserade vinster och förluster i valuta gottskrivs eller belastar rörelseresultatet netto under posten ”Nettoresultat av finansiella transaktioner”.

I denna post ingår också värdering av eventuellt förekommande terminsposition samt realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Redovisning av affärshändelser

Affärshändelser redovisas per den tidpunkt då risker och rättigheter övergår mellan parterna. För transaktioner på penning- och obligationsmarknaden samt valutamarknaden innebär detta att affärsdagsredovisning tillämpas. Inlånings- och utlåningstransaktioner, inklusive repotransaktioner, redovisas på likviddag.

Redovisning av repor

Med repa avses ett avtal om försäljning av tillgångar såsom värdepapper och guld där säljaren samtidigt förbinder sig att återköpa motsvarande tillgångar till ett överenskommet pris vid en framtida tidpunkt. Dessa avtal redovisas som lånetransaktioner i stället för att påverka värdepappers- eller guldinnehavet.

De tillgångar som Riksbanken lämnar som säkerhet vid inlåningsrepor redovisas fortsatt i balansräkningen och värderas enligt de regler som gäller för Riksbankens övriga värdepappers- och guldinnehav. Belopp motsvarande erhållen köpeskilling redovisas som skuld och de överförda tillgångarna redovisas inom linjen. Tillgångar som Riksbanken erhåller vid utlåningsrepor redovisas ej i balansräkningen eftersom de är att betrakta som säkerhet för lån. Belopp motsvarande erlagd köpeskilling redovisas som en fordran. Skillnaden mellan repans båda likvidbelopp (avista och termin) periodiseras över repans löptid.

Redovisning av materiella anläggningstillgångar

Riksbankens materiella anläggningstillgångar är bokförda till anskaffningsvärde och skrivs av enligt plan. Nedskrivningar görs där värdeminskning bedömts varaktig. Avskrivningstiden på byggnader är 50 år och på övriga fastighetsanläggningar 5–15 år. Avskrivningstiden för inventarier är 3–7 år. Personalkostnader hänförliga till egenutvecklade IT-investeringar inräknas i vissa fall i anskaffningsvärdet för tillgången.

Balansräkning

Miljoner kronor

Tillgångar		2001-12-31	2000-12-31
Guld	Not 1	17 436	15 428
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige			
Fordringar på IMF	Not 2	13 293	10 671
Banktillgodohavanden och värdepapper	Not 3	134 405	141 948
		147 698	152 619
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	Not 4	65 118	40 871
Finjusterande transaktioner	Not 5	3 988	2 285
Utlåningsfacilitet	Not 6	29	48
		69 135	43 204
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	Not 7	–	20 728
Övriga tillgångar			
Materiella anläggningstillgångar	Not 8	406	372
Finansiella tillgångar	Not 9	617	667
Derivatinstrument	Not 10	–	–
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	Not 11	4	17
Övriga tillgångar	Not 12	236	220
		1 263	1 276
Summa tillgångar		235 532	233 255
Skulder och eget kapital		2001-12-31	2000-12-31
Utelöpande sedlar och mynt			
Sedlar	Not 13	102 367	93 229
Mynt	Not 14	4 744	4 434
		107 111	97 663
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter			
Inlåningsfacilitet	Not 15	48	108
Finjusterande transaktioner	Not 16	–	–
		48	108
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	Not 17	161	159
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	Not 18	2 204	1 432
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	Not 19	3 549	4 105
Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF	Not 20	3 271	3 066
Övriga skulder			
Derivatinstrument	Not 21	176	130
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	Not 22	9	6
Fondlikvidskulder	Not 23	–	493
Övriga skulder	Not 24	2 435	603
		2 620	1 232
Resultatutjämningsfond och eget kapital			
Resultatutjämningsfond	Not 25	26 401	42 193
Eget kapital	Not 26	70 890	62 988
		97 291	105 181
Årets resultat		19 277	20 309
Summa skulder och eget kapital		235 532	233 255

Inom linjen förda poster, se not 39.

Resultaträkning

Miljoner kronor

		2001	2000
Ränteintäkter	Not 27	9 197	9 572
Räntekostnader.....	Not 28	-445	-548
Nettoresultat av finansiella transaktioner.....	Not 29	11 410	12 009
Avgifts- och provisionsintäkter.....	Not 30	11	12
Avgifts- och provisionskostnader.....	Not 31	-4	-7
Erhållna utdelningar.....	Not 32	35	38
Övriga intäkter.....	Not 33	11	21
Summa nettointäkter		20 215	21 097
Personalkostnader.....	Not 34	-279	-253
Administrationskostnader.....	Not 35	-211	-160
Avskrivningar på anläggningstillgångar	Not 36	-63	-62
Sedel- och myntkostnader.....	Not 37	-332	-209
Övriga kostnader.....	Not 38	-53	-104
Summa kostnader		-938	-788
Årets resultat		19 277	20 309

Noter

Miljoner kronor

Not 1

Guld

	2001-12-31	2000-12-31
Kvantitet		
Uns (miljoner)	5,96	5,96
Pris		
US-dollar/uns	277,25	272,79
Kronor/US-dollar	10,55	9,49
Bokfört värde	17 436	15 428

Riksbanken innehar 5,96 miljoner uns (troy/oz) guld vilket motsvarar 185,4 ton.

Not 2

Fordringar på IMF

	2001-12-31	2000-12-31
Särskilda dragningsrätter	2 076	2 039
Reservposition i IMF	10 932	8 432
Övriga fordringar	246	137
Upplupen ränta	39	63
Summa	13 293	10 671

Riksbankens innehav av särskilda dragningsrätter uppgår till 157 miljoner SDR. Sveriges totala insatskapital (kvoten) i den internationella valutafonden (IMF) på 31 662 miljoner kronor (2 395,5 miljoner SDR) nettoredo visas med valutafondens konto för svenska kronor under posten reservposition i IMF.

Posten övriga fordringar avser en räntefri insättning hos IMF som förvaltare av bidrag för IMF:s andel av skuldåtgärdsinitiativet HIPC (Heavily Indebted Poor Countries) samt för fondens mjuka utlåning. Insättningen om totalt 18,6 miljoner SDR skall vara återbetald 2019-01-01.

Not 3 Banktillgodohavanden och värdepapper

Denna post består till övervägande del av utländska statspapper och statsgaranterade värdepapper samt därutöver av tillgodohavanden i utländska banker såsom deposits och nostrokton. Värdepappren är denominerade i amerikanska dollar, euro, brittiska pund och japanska yen. Under denna post redovisas även Target/E-RIX saldon netto.

Not 4 Huvudsakliga refinansieringstransaktioner

Under denna post redovisas Riksbankens regelbundna penningpolitiska repo-transaktioner.

Not 5 Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas utlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

Not 6 Utlåningsfacilitet

Under denna post redovisas utlåning över natten till bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

Not 7 Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige

Riksbankens innehav av värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige överfördes under 2001 till Riksgäldskontoret vid den extra vinstutdelningen till statsverket.

Not 8

Materiella anläggningstillgångar

	2001-12-31	2000-12-31
Fastigheter		
Anskaffningsvärde	324	295
Ackumulerade avskrivningar	-101	-95
Bokfört värde fastigheter	223	200
Maskiner och inventarier		
Anskaffningsvärde	430	401
Ackumulerade avskrivningar	-247	-229
Bokfört värde maskiner och inventarier	183	172
Summa	406	372

Under 2001 förvärvades en fastighet från Riksbankens semesterförening. I Riksbankens ägo fanns vid utgången av 2001, tre fastigheter vilka är belägna i Stockholm och Gävle.

Not 9

Finansiella tillgångar

	2001-12-31	2000-12-31
Aktier och andelar		
AB Tumba Bruk/Crane AB		
860 000 aktier à nominellt 100 kr	43	43
Pengar i Sverige AB		
150 000 aktier à nominellt 100 kr	250	300
Eskilstuna Penningsmedja AB		
1000 aktier à nominellt 100 kr	0	-
Tumba Kulturfastigheter AB		
1000 aktier à nominellt 100 kr	0	-
Swift		
33 aktier à nominellt 125 EUR	0	0
BIS		
16 021 aktier à nominellt 2 500 guldfranc	267	267
Europeiska centralbanken		
5 % av 2,7 % av totala andelsbeloppet	57	57
Summa	617	667

Aktier och andelar värderas till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet på balansdagen. Under 2001 har aktieinnehavet i Pengar i Sverige AB skrivits ned med 50 miljoner kronor (100 miljoner kronor). Som ett led i försäljningen av aktierna i AB Tumba Bruk har Riksbanken under 2001 förvärvat två dotterbolag, Eskilstuna Penningsmedja AB och Tumba Kulturfastigheter AB.

Not 10

Derivatinstrument

Under denna post redovisas derivatinstrument med positivt nettomarknadsvärde.

Not 11

Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter

Under denna post redovisas förutbetalda kostnader och upplupna intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 12

Övriga tillgångar

Denna post består främst av personallån, 188 miljoner kronor (174 miljoner kronor), till anställda i Riksbanken och Pengar i Sverige AB.

Not 13
Sedlar

De utelöpande sedlarna fördelar sig på följande valörer:

	2001-12-31	2000-12-31
1 000 kronor	48 358	46 217
500 kronor	40 727	35 943
100 kronor	10 371	8 216
50 kronor	1 096	1 074
20 kronor	1 504	1 467
10 kronor	231	232
5 kronor	80	80
	102 367	93 229

Not 14

Mynt

De utelöpande mynten fördelar sig på följande valörer:

	2001-12-31	2000-12-31
10 kronor	1 808	1 653
5 kronor	1 064	996
2 kronor	8	8
1 kronor	1 052	987
0:50 kronor	248	232
Minnesmynt	564	558
	4 744	4 434

Not 15

Inlåningsfacilitet

Under denna post redovisas inlåning över natten från bankerna på deras K-RIX konton i Riksbanken.

Not 16

Finjusterande transaktioner

Under denna post redovisas inlåning vars syfte är att finjustera likviditeten i det finansiella systemet.

Not 17

Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige

Under denna post redovisas konton i svenska kronor som Riksbanken håller för andra centralbankers och internationella organisationers räkning.

Not 18

Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige

Under denna post redovisas konton i utländsk valuta som Riksbanken håller för Riksgäldskontorets räkning.

Not 19

Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige

Belopp motsvarande erhållen köpeskilling i utländsk valuta avseende inlåningsrepor redovisas under denna post.

Not 20

Motpost till särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF

Under denna post redovisas Riksbankens skuld motsvarande de särskilda dragningsrätter som tilldelats av IMF. Den ackumulerade tilldelningen uppgår till 246,5 miljoner SDR.

Not 21

Derivatinstrument

Under denna post redovisas derivatinstrument med negativt nettomarknadsvärde.

Not 22

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter

Under denna post redovisas upplupna kostnader och förutbetalda intäkter som ej avser räntebärande tillgångar och skulder.

Not 23

Fondlikvidskulder

Fondlikvidskulder avser köpeskilling avseende köpta värdepapper där betalning ännu ej erlagts.

Not 24
Övriga skulder

	2001-12-31	2000-12-31
Pensionsskuld	489	477
Semesterlöneskuld	19	18
Leverantörsskuld	55	19
Övrigt	1 872	89
	2 435	603

Pensionsskulden har beräknats av Statens pensionsverk, SPV, och inkluderar 26 miljoner kronor avseende personal som 1999 gick över till Pengar i Sverige AB. Pensionsskuld uppgående till 8 miljoner kronor avseende personal som 1971 gick över till AB Tumba Bruk har under 2001 överförts till KPA Pensionsförsäkring AB.

I posten övrigt ingår, för år 2001, 1 852 miljoner kronor avseende tillfällig skuld till Riksgäldskontoret orsakad av en betalning vid årsskiftet.

I posten övrigt ingick, för år 2000, 40 miljoner kronor avseende medel som Riksbanken enligt riksdagens vinstdispositionsbeslut 2000 bemyndigades betala direkt till ett institut för judiska studier (Paideia) när formalian kring bildandet av institutet och utbetalningen var avklarad. Denna betalning genomfördes under 2001.

Not 25
Resultatutjämningsfond

Resultatutjämningsfonden har sedan 1988 hanterats enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition.

Not 26

Eget kapital

Eget kapital utgörs av:

	2001-12-31	2000-12-31
Grundfond	1 000	1 000
Reservfond	500	500
Dispositionsfond		
Vinstdisposition	56 294	48 387
Uppskrivning av guldinnehav	12 686	12 686
Uppskrivning av anläggningstillgångar	175	180
Uppskrivning av BIS-aktier	235	235
	70 890	62 988

Riksbanken skall enligt riksbankslagen ha en grundfond och reservfond uppgående till 1 000 miljoner kronor respektive 500 miljoner kronor samt en dispositionsfond.

Dispositionsfondens storlek regleras inte i riksbankslagen men används sedan 1988 enligt riktlinjerna för Riksbankens vinstdisposition som fastställdes samma år. Därutöver används dispositionsfonden till att föra uppskrivningsbelopp vid uppskrivning av tillgångar. Under 2001 har omföring gjorts mellan delposterna uppskrivning av anläggningstillgångar och vinstdisposition med 5 miljoner kronor till följd av årets av- och nedskrivningar samt avyttringar av anläggningstillgångar.

Förändringen av posterna resultatutjämningsfond, eget kapital och årets resultat förklaras av nedanstående tabell:

	Resultatut- jämningsfond	Eget kapital	Årets resultat	Totalt
Saldo vid årets ingång	42 193	62 989	20 309	125 491
Inleverans till statsverket			-28 200	-28 200
Överföring till/från				
Resultatutjämningsfond	-15 792		15 792	0
Dispositionsfond		7 901	-7 901	0
Årets resultat			19 277	19 277
Saldo vid årets utgång	26 401	70 890	19 277	116 568

*Not 27**Ränteintäkter*

	2001	2000
Utländska värdepapper	6 399	6 702
Inhemsk värdepapper	574	1 484
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	2 185	1 359
Övrigt	39	27
	9 197	9 572

Posten innefattar främst obligationsräntor samt erhållen ränta från de huvudsakliga refinansieringstransaktionerna.

*Not 28**Räntekostnader*

	2001	2000
Utländska skulder	-427	-512
Inhemsk skulder	-18	-36
	-445	-548

Räntekostnader består främst av räntor på inlåningskonton i Riksbanken.

*Not 29**Nettoresultat av finansiella transaktioner*

	2001	2000
Priseffekt		
utländska värdepapper	852	4 553
inhemska värdepapper	-583	578
Valutakurseffekt	9 133	6 224
Guldvärderingseffekt	2 008	654
	11 410	12 009

Priseffekten innefattar realiserade och orealiserade kursvinster respektive kursförluster på värdepapper.

Valutakurseffekten innefattar realiserade och orealiserade resultat avseende tillgångar och skulder i utländsk valuta.

Guldvärderingseffekten innefattar orealiserat resultat avseende marknadsvärdet förändring av gulddinnehavet under 2001.

*Not 30**Avgifts- och provisionsintäkter*

Posten innefattar främst års- och transaktionsavgifter avseende RIX-systemet.

*Not 31**Avgifts- och provisionskostnader*

Posten innefattar främst kostnader för värdepappersdepåer.

*Not 32**Erhållna utdelningar*

Utdelning har erhållits från BIS med 35 miljoner kronor.

*Not 33**Övriga intäkter*

Övriga intäkter avser främst ersättning från Pengar i Sverige AB avseende hyra och IT-tjänster. Under slutet av 2001 har behovet av IT-tjänster upphört.

*Not 34**Personalkostnader*

	2001	2000
Löner och andra ersättningar	-151	-142
Pensionskostnader	-53	-35
Sociala avgifter	-54	-53
Övrigt	-21	-23
	-279	-253

Löner och andra ersättningar till ledamöterna i direktionen uppgick under 2001 till 9 miljoner kronor (9 miljoner kronor). Lön har utbetalats för sju månader till avgående direktionsledamot och för åtta månader till tillträdande direktionsledamot. Fullmäktige har beslutat att under den lagstiftade karenperioden, på högst ett år efter anställningens upphörande, skall direktionsledamöterna i princip erhålla full lön för anställning utan tjänstgöringsskyldighet, dock med avräkning för eventuell inkomst av annan tjänst under tiden.

Riksdagens förvaltningsstyrelsens föreskrift (RFS 1996:4) om tillämpningen av förordningen om statliga chefspensioner m.m. tillämpas normalt för direktionens ledamöter. För den avgående direktionsledamoten har Riksbanken, under årets första sju månader, i stället betalat en pensionspremie till ett försäkringsinstitut om 19 000 kr/månad, eftersom de krav på ålder och chefsanställning som ställs i chefspensionsförordningen inte skulle ge denna direktionsledamot rätt till någon förmån enligt förordningen.

Not 35

Administrationskostnader

	2001	2000
Information, representation	-18	-11
Transport, resor	-16	-17
Konsulter, övriga tjänster	-68	-40
IT-drift	-51	-45
Ekonomipris	-17	-15
Övrigt	-41	-32
	-211	-160

I informationskostnaden ingår kostnader för Riksbankens löpande publikationer (inflationsrapport, finansiell stabilitetsrapport, årsredovisning, årsbok, kvartals-tidskrift med flera) särskilda informationsprojekt, personaltidningen Bancoposten med mera. Posten övrigt består främst av kontors- och fastighetsdriftskostnader.

Not 36

Avskrivningar på anläggningstillgångar

Under denna post redovisas planenliga avskrivningar avseende de materiella anläggningstillgångarna.

Not 37

Sedel- och myntkostnader

Av totala kostnaden för sedlar och mynt på 332 miljoner kronor avser 236 miljoner kronor sedlar och 96 miljoner kronor mynt.

Not 38

Övriga kostnader

Posten övriga kostnader avser främst nedskrivning med 50 miljoner kronor (100 miljoner kronor) avseende aktieinnehavet i Pengar i Sverige AB.

Not 39

Inom linjen förda poster

Ställda säkerheter

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 272 miljoner kronor har ställts som säkerhet i samband med utländska värdepappersrepor.

Värdepapper motsvarande ett marknadsvärde på 93 miljoner kronor har ställts som marginalsäkerhet.

Guld motsvarande ett marknadsvärde på 11 047 miljoner kronor har lånats ut, varav 844 miljoner kronor i form av guldrepor.

Ansvarsförbindelser

Åtagande att till KPA Pensionsförsäkring AB betala kompletteringsersättning om så erfordras på grund av värdesäkring av de pensionsförmåner den försäkrade har rätt till. Åtagandet avser personal som 1971 övergick från Riksbanken till AB Tumba Bruk.

Åtaganden

Avtal om kortfristigt ömsesidigt valutastöd med centralbankerna i Danmark, Norge och Island uppgående till 1 000 miljoner EUR⁷.

⁷ Omräkningskurser till SEK per 2001-12-31: EUR 9,30 och SDR 13,22.

Avtal under GAB (General Arrangements to Borrow) och NAB (New Arrangements to Borrow) avseende kreditarrangemang för IMF uppgående till högst 859 miljoner SDR⁷.

Riksbanken har från och med 2000 ingått valutaterminskontrakt med Riksgäldskontoret i syfte att utjämna valutakursfluktuationer för de båda myndigheterna vid valutaväxlingar avseende Riksgäldskontorets amorteringar och räntebetalningar på statens valutasuld. Utestående valutaterminer med positivt värde uppgick nominellt till 0 miljoner kronor (2 449 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 0 miljoner kronor (90 miljoner kronor). Valutaterminer med negativt värde uppgick nominellt till 0 miljoner kronor (6 089 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 0 miljoner kronor (219 miljoner kronor).

Utestående ränteterminer med positivt värde uppgick nominellt till 0 miljoner kronor (1 310 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 0 miljoner kronor (1 miljoner kronor). Ränteterminer med negativt värde uppgick nominellt till 3 205 miljoner kronor (3 532 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 72 miljoner kronor (1 miljoner kronor).

Utestående valutasvappavtal med negativt värde uppgick nominellt till 3 160 miljoner kronor (0 miljoner kronor) med ett marknadsvärde på 101 miljoner kronor (0 miljoner kronor).

Avtal där Riksbanken garanterar värdet på de svenska statsobligationer, stats-skuldväxlar och bostadsobligationer som används som säkerhet för intradagskrediter mellan affärsbankerna och centralbankerna inom euroområdet.

Till en begränsad krets av befattningshavare som gått över till anställning i Pengar i Sverige AB har Riksbanken gjort en utfästelse om möjlighet till återgång till tjänstgöring i Riksbanken så länge bolaget huvudsakligen ägs av Riksbanken. Om aktiemajoriteten övergår till annan eller andra ägare gäller motsvarande utfästelse i högst två år efter ändringen av ägarmajoriteten.

Åtagande mot Nobelstiftelsen att årligen ställa medel till förfogande för att utdela ett pris i ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne.

Femårsöversikt

Miljoner kronor

I femårsöversikten presenteras balans- och resultaträkningarna i enlighet med nu gällande redovisningsprinciper.

Balansräkning

	2001-12-31	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31	1997-12-31
TILLGÅNGAR					
Guld	17 436	15 428	14 774	13 834	10 825
Fordringar i utländsk valuta på hemmahörande utanför Sverige					
Fordringar på IMF	13 293	10 671	12 949	13 707	9 242
Ecu-fordran på ECB/EMI	–	–	–	–	10 598
Banktillgodohavanden och värdepapper	134 405	141 948	125 018	108 705	70 212
	147 698	152 619	137 967	122 412	90 052
Utlåning i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Huvudsakliga refinansieringstransaktioner	65 118	40 871	45 596	41 581	36 216
Finjusterande transaktioner	3 988	2 285	–	2 240	4 090
Utlåningsfacilitet	29	48	37	25	27
	69 135	43 204	45 633	43 846	40 333
Värdepapper i svenska kronor utgivna av hemmahörande i Sverige	–	20 728	28 998	32 842	53 088
Övriga tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	406	372	354	720	700
Finansiella tillgångar	617	667	767	367	475
Derivatinstrument	–	–	13	30	1
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	4	17	5	12	–
Övriga tillgångar	236	220	254	311	221
	1 263	1 276	1 393	1 440	1 397
SUMMA TILLGÅNGAR	235 532	233 255	228 765	214 374	195 695
SKULDER OCH EGET KAPITAL					
Utelöpande sedlar och mynt					
Sedlar	102 367	93 229	94 237	82 288	78 986
Mynt	4 744	4 434	4 213	3 980	3 809
	107 111	97 663	98 450	86 268	82 795
Skulder i svenska kronor till penningpolitiska motparter					
Inlåningsfacilitet	48	108	257	84	130
Finjusterande transaktioner	–	–	4 200	–	790
Övrig inlåning	–	–	–	1 595	1 041
	48	108	4 457	1 679	1 961

	2001-12-31	2000-12-31	1999-12-31	1998-12-31	1997-12-31
Skulder i svenska kronor till hemmahörande utanför Sverige	161	159	156	230	286
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande i Sverige	2 204	1 432	2 018	–	–
Skulder i utländsk valuta till hemmahörande utanför Sverige	3 549	4 105	5 256	3 641	322
Motpost till SDR som tilldelats av IMF	3 271	3 066	2 899	2 838	2 641
Övriga skulder					
Derivatinstrument	176	130	–	–	34
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	9	6	2	7	–
Fondlikvidskulder	–	493	–	208	–
Övriga skulder	2 435	603	499	781	952
	2 620	1 232	501	996	986
Resultatutjämningsfond och eget kapital					
Resultatutjämningsfond	26 401	42 193	51 046	47 422	46 993
Eget kapital	70 890	62 988	60 057	49 437	45 031
	97 291	105 181	111 103	96 859	92 024
Årets resultat	19 277	20 309	3 925	21 863	14 680
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	235 532	233 255	228 765	214 374	195 695

Resultaträkning

	2001	2000	1999	1998	1997
Ränteintäkter	9 197	9 572	8 347	8 781	9 991
Räntekostnader	–445	–548	–393	–448	–639
Nettoresultat av finansiella transaktioner	11 410	12 009	–3 352	14 024	5 806
Avgifts- och provisionsintäkter	11	12	53	121	110
Avgifts- och provisionskostnader	–4	–7	–7	–11	–11
Erhållna utdelningar	35	38	36	33	26
Övriga intäkter	11	21	17	33	35
Summa intäkter	20 215	21 097	4 701	22 533	15 318
Personalkostnader	–279	–253	–271	–302	–270
Administrationskostnader	–211	–160	–173	–168	–131
Avskrivningar på anläggningstillgångar	–63	–62	–69	–75	–68
Sedel- och myntkostnader	–332	–209	–138	–117	–164
Övriga kostnader	–53	–104	–125	–8	–5
Summa kostnader	–938	–788	–776	–670	–638
Årets resultat	19 277	20 309	3 925	21 863	14 680

Dotterbolag

AB Tumba Bruk/Crane AB

Resultaträkning, miljoner kronor (moderbolaget)

	2001	2000
Rörelsens intäkter	565	486
Rörelsens kostnader	-562	-442
Rörelseresultat	3	44
Finansiella poster	-3	0
Resultat efter finansiella poster	0	44
Bokslutsdispositioner	4	19
Skatt	-4	-18 ⁸
Årets resultat	0	45

I resultatet för 2001 ingår en jämförelsestörande post på 9 miljoner kronor på grund av nedskrivning av fastigheter.

Balansräkning, miljoner kronor (moderbolaget)

	2001-12-31	2000-12-31
Anläggningstillgångar	279	271 ⁸
Omsättningstillgångar	255	180
Summa tillgångar	534	451
Eget kapital	250	250 ⁸
Obeskattade reserver	74	78
Avsättningar	0	0
Långfristiga skulder	78	0
Kortfristiga skulder	132	123
Summa eget kapital och skulder	534	451

Styrelse⁹

Nyberg, Lars, ordförande
Bergstedt, Lennart, VD
Carlsson, Hans
Ericson, Bernt
Eriksen, Kersti
Rosenberg, Irma
Storch, Marcus
Dafthagen, Mats, arbetstagarrepresentant
Sundkvist, Eskil, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör⁹

Bergstedt, Lennart

AB Tumba Bruk
147 82 TUMBA
Tfn 08-578 695 00, fax 08- 578 698 00
webbadress: www.tumbabruk.se

⁸ Posten har förändrats i enlighet med redovisningsrådets rekommendation 9 som behandlar redovisning av inkomstskatter.

⁹ Under 2001

Pengar i Sverige AB

Resultaträkning, miljoner kronor (koncernen)

	2001	2000
Rörelsens intäkter	264	153
Rörelsens kostnader	-331	-238
Rörelseresultat	-67	-85
Finansiella poster	0	4
Resultat efter finansiella poster	-67	-81
Skatt	0	0
Minoritetsintresse	0	0
Årets resultat	-67	-81

Intäktsutvecklingen under året har i allt väsentligt följt lagda planer.

Idrifttagandet av den nya IT-plattformen för kontantavvecklingen den 8 oktober har medfört omfattande igångsättningskostnader vilket påverkat resultatet negativt.

Balansräkning, miljoner kronor (koncernen)

	2001-12-31	2000-12-31
Anläggningstillgångar	277	280 ¹⁰
Omsättningstillgångar	81	102 ¹⁰
Summa tillgångar	358	382
Eget kapital	247	314
Minoritetsintresse	-	0
Avsättningar	23	38 ¹⁰
Kortfristiga skulder	88	30
Summa eget kapital och skulder	358	382

Styrelse¹¹

Nyberg, Lars, ordförande
Eriksen, Kersti
Hagberg, Lennart
Malm, Gunnar, VD
Söderberg, Bo
Ehrlund, Kjell, arbetstagarrepresentant
Johansson, Monika, arbetstagarrepresentant

Verkställande direktör¹¹

Malm, Gunnar

Pengar i Sverige AB
Box 14041
167 14 BROMMA
Tfn 08-634 63 00, fax 08-634 63 01
webbadress: www.pengarisverige.se

¹⁰ Posten har reviderats på basis av fastställd balansräkning.

¹¹ Under 2001

Eskilstuna Penningsmedja AB

Balansräkning, miljoner kronor

	2001-12-31	2000-12-31
Omsättningstillgångar	0,1	–
Summa tillgångar	0,1	–
Eget kapital	0,1	–
Summa eget kapital	0,1	–

Styrelse

Eriksen, Kersti, ordförande
Hasselgren, Björn

Eskilstuna Penningsmedja AB
c/o Sveriges riksbank
Direktionsavdelningen
103 37 Stockholm

Tumba Kulturfastigheter AB

Balansräkning, miljoner kronor

	2001-12-31	2000-12-31
Omsättningstillgångar	0,1	–
Summa tillgångar	0,1	–
Eget kapital	0,1	–
Summa eget kapital	0,1	–

Styrelse

Eriksen, Kersti, ordförande
Hasselgren, Björn

Tumba Kulturfastigheter AB
c/o Sveriges riksbank
Direktionsavdelningen
103 37 Stockholm

Ordlista och adresser

Ordlista

Avveckling En förpliktelse som upphör när värdepapper eller pengar överförs från en part till en annan. Ofta är överföringen endast en bokföringsåtgärd.

Betalningsbalans En statistisk redovisning av ett lands ekonomiska transaktioner med omvärlden.

Betalningssystem Infrastruktur som används för att genomföra betalningar.

BIS Bank for International Settlements i Basel är ”centralbankernas bank” och ett samarbetsorgan för centralbankerna. Medlemmar är för närvarande 49 centralbanker, däribland flertalet europeiska länder. Styrelsen består av G10-länderna. För närvarande är Sveriges riksbankschef, Urban Bäckström, ordförande i BIS.

Diskonto Referensränta som återspeglar det allmänna ränteläget och åberopas till exempel i räntelagens bestämmelser om dröjsmålsränta. Från och med den 1 juli 2000 har Riksgäldskontoret övertagit uppgiften från Riksbanken att fastställa och publicera diskontot.

ECB Europeiska centralbanken i Frankfurt. Banken bildades den 1 juni 1998 och är gemensam centralbank för de länder som fullt ut ingår i EMU:s tredje steg.

ECBS Europeiska centralbankssystemet. ECBS består av ECB och de 15 nationella centralbankerna i EU.

EFK EU:s ekonomiska och finansiella kommitté som ger råd i ekonomisk-politiska frågor till Ekofin-rådet.

Ekonometriska modeller I ekonometriska modeller används historiska samband, beräknade med statistiska metoder, för att belysa sambanden mellan olika delar av ekonomin.

EMU Den ekonomiska och monetära unionen. Den tredje och sista etappen inleddes den 1 januari 1999 då bland annat växelkurserna mellan valutorna i de tolv deltagarländerna låstes och ansvaret för penningpolitiken fördes över från dessa till gemensamt beslutsfattande i ECB-rådet.

G10 Group of Ten, G10, grundar sig i ett låneavtal som ett tiotal länder ingick 1961 med IMF för att under särskilda omständigheter förse valuta-fonden med likviditet. Gruppen har framför allt varit ett utredningsorgan i frågor som rör det internationella finansiella systemet. Riksbanken representerar, tillsammans med Finansdepartementet, Sverige i samarbetet. Ett särskilt samarbete har också utvecklats mellan centralbankerna i G10, bland annat arbetar ett antal kommittéer för att på olika sätt stärka den internationella finansiella stabiliteten.

IMF Internationella valutafonden (International Monetary Fund, IMF) bildades 1944 för att främja handel och tillväxt genom att verka för internationellt monetärt samarbete och finansiell stabilitet. Organisationen

har idag 183 medlemsländer och Riksbanken är kontaktorgan för IMF i Sverige.

Inflation Allmänna prishöjningar som innebär att penningvärdet faller. Motsatsen är deflation.

Intervenera När en centralbank köper eller säljer valuta på den öppna marknaden oftast i syfte att påverka den egna växelkursen.

Kort ränta Ränta på lån med kortare löptid än ett år.

Lång ränta Ränta på lån med längre löptid än ett år.

Motpart Den andra parten i en finansiell transaktion.

Penningmarknad En marknad bestående av banker och andra finansinstitut som tar emot kortfristig inlåning och ger kortfristig utlåning, från en dag upp till ett år. (Kapitalmarknaden är inriktad på medellånga och långa krediter.)

Penningpolitik Riksbankens agerande för att påverka räntenivån och indirekt penningvärdet.

Prisstabilitet Fast penningvärde. Enligt Riksbankens definition innebär prisstabilitet att inflationen, mätt med konsumentprisindex, begränsas till 2 procent $\pm$ 1 procentenhet.

Repa En transaktion där Riksbanken lånar ut pengar till bankerna genom så kallade penningpolitiska repor. En penningpolitisk repa innebär att Riksbanken tillför likviditet genom att köpa värdepapper av bankerna och samtidigt avtala om att värdepapperet säljs tillbaka till bankerna efter en viss tid (bland marknadsaktörer kallas detta för en omvänd repa). Riksbanken får då tillbaka pengarna och värdepapperet återgår till den ursprungliga ägaren.

Reporäntan Den ränta bankerna får betala (eller får) när de lånar pengar (eller placerar) i Riksbanken på en vecka.

RIX Riksbankens system för clearing och avveckling. Avvecklar betalningar i kronor (K-RIX) och i euro (E-RIX) enligt principen bruttoavveckling i realtid. RIX är anslutet till Target (se nedan).

Styrräntor De räntor som Riksbanken själv bestämmer: inlånings-, utlånings- och reporänta. Reporäntan är den viktigaste styrräntan.

Target Gemensamt betalningssystem inom EU till vilket medlemsländernas nationella betalningssystem är kopplade. Det kopplar samman 16 centralbanker och ungefär 5 000 kommersiella banker.

Tillgångspriser Pris på i huvudsak aktier och fastigheter.

Valutapolitik En centralbanks agerande för att påverka den egna valutans växelkurs mot andra valutor.

Valutareserv Reserv av utländsk valuta som används vid köp och försäljning av svenska kronor. Finns på tillgångssidan i Riksbankens balansräkning.

Valutakurs/växelkurs En valutas pris uttryckt i enheter av en annan valuta.

Publikationer

Riksbanken ger varje år ut ett flertal publikationer. De viktigaste är:

- *Inflationsrapport* utkommer fyra gånger per år. Rapporten utgör underlag för penningpolitiska beslut. Syftet är också att göra Riksbankens bedömningar allmänt tillgängliga för att stimulera intresset och underlätta förståelsen för penningpolitiken.
- *Finansiell stabilitet* utkommer två gånger per år. I rapporten redogör Riksbanken för sin syn på utvecklingen inom det finansiella systemet och vad den innebär för stabiliteten. Avsikten är också att stimulera till diskussion kring frågor som rör betalningssystemets stabilitet.
- *Penning- och valutapolitik* utkommer fyra gånger per år. Denna kvartalstidskrift innehåller artiklar inom Riksbankens arbetsområde.
- *Årsredovisningen* redogör för penning- och valutapolitiken under det gångna året. I årsredovisningen finns Riksbankens bokslut med förvaltningsberättelse samt balans- och resultaträkning.
- *Statistisk årsbok* utkommer en gång om året. Den innehåller statistik om Riksbanken, finansiella marknader, betalningssystem, betalningsbalans och valutamarknad.
- *Working Papers Series* presenterar utredningar som har anknytning till Riksbankens verksamhetsområde och som bedöms vara av intresse även utanför Riksbanken.
- Publikationer från Europeiska centralbanken, ECB.
- Informationsmaterial om till exempel Riksbanken, svenska sedlar och mynt samt euron.

På Riksbankens webbplats (www.riksbank.se) presenteras samtliga publikationer. Flertalet av dessa publiceras på både svenska och engelska. Beställning görs enklast genom beställningsfunktionen på webbplatsen. På webbplatsen publicerar Riksbanken också pressmeddelande, tal, artiklar och protokoll från direktionens och fullmäktiges sammanträden.

Adresser

Sveriges riksbank
103 37 Stockholm
Telefon 08-787 00 00
www.riksbank.se

Pengar i Sverige AB
Box 14041
167 14 Bromma
Telefon 08-634 63 00
www.pengarisverige.se

AB Tumba Bruk
147 82 Tumba
Telefon 08-578 695 00

Bilaga 1: Remissyttranden 2001

Remissyttranden lämnade av Riksbankens direktion under 2001. Där inte annat anges har beslut fattats av vice riksbankschef Villy Bergström som har beredningsansvar för remissfrågor.

Finansdepartementet

- 2001-01-25 Yttrande över betänkandet Offentlig administration av banker i kris (SOU 2000:66). Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.
- 2001-02-19 Yttrande över departementspromemoria En ny lag om självdeklaration och kontrolluppgift (Ds 2000:70).
- 2001-03-09 Yttrande över promemorian Ekonomisk styrning för effektivitet och transparens (Ds 2000:63). Beslut i detta ärende har fattats av Riksbankens direktion.
- 2001-04-26 Yttrande över Finansdepartementets promemoria med förslag till en begränsningsregel för fastighetsskatten genom skatte-reduktion (Fi2001/1123).
- 2001-05-02 Yttrande över Finansdepartementets promemoria om rätt för sparbanker och medlemsbanker att driva verksamhet utomlands och om förlängning av övergångstiden för sparkassor och vissa finansieringsföretag (Fi2001/1619).
- 2001-07-12 Yttrande över promemoria Lag om utgivning av elektroniska pengar (Fi2001/2166).
- 2001-10-05 Yttrande över promemoria Säkerställda obligationer (Ds 2001:38). Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.
- 2001-10-18 Yttrande över Riksgäldskontorets förslag till riktlinjer för statsskuldens förvaltning. Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.

Finansinspektionen

- 2001-05-04 Yttrande över förslag till föreskrifter och allmänna råd om värdepapperisering (FI Dnr 01-3030-200).
- 2001-05-11 Yttrande över ansökan om oktroj från ICA Kundkort AB. Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.
- 2001-09-07 Yttrande över Finansinspektionens förslag om ny föreskrift avseende rapportering av kvartals- och årsbokslutsuppgifter.
- 2001-11-07 Yttrande över ändringsförslag om Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd för försäkringsföretagens redovisning.
- 2001-11-22 Yttrande över förslag till nya föreskrifter om rapportering för fondbolag och värdepappersfonder m.m.

- 2001-12-10 Yttrande över utkast språkbearbetad föreskrift och allmänna råd om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag.
- 2001-12-10 Yttrande över Stockholmsbörsen AB:s ansökan om godkännande av beslut om eftergift av säkerhetskrav i clearingorganisations verksamhet.

Justitiedepartementet

- 2001-04-23 Yttrande över promemoria Riksrevisionen – ändringar i regeringsformen (Ds 2001:11).
- 2001-05-23 Yttrande över delbetänkandet Behovet av ekonomisk statistik (SOU 2001:34) från Utredningen om översyn av den ekonomiska statistiken.
- 2001-12-12 Yttrande över Justitiedepartementets promemoria Åtgärder mot sena betalningar (Ds 2001:56). Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.

Näringsdepartementet

- 2001-02-08 Yttrande över PTS rapport Förutsättningar för att inrätta en särskild funktion för IT-incidenthantering.
- 2001-03-27 Yttrande över slutbetänkandet Individuellt kompetenssparande – med start 2002 (SOU 2000:119).
- 2001-07-12 Yttrande över Näringsdepartementets promemoria Grundläggande kassaservice (N2001/6184/ITFoU).

Riksdagen/Konstitutionsutskottet

- 2001-04-26 Yttrande över Riksdagskommitténs förslag Riksdagen inför 2000-talet (2000/01:RS1). Beslut i detta ärende har fattas av Riksbankens direktion.

Statistiska centralbyrån

- 2001-05-14 Yttrande över skrivelsen Om behovet av uppgiftslämnarplikt i statistiken över vakanser.
- 2001-08-23 Yttrande över Statistiska centralbyråns förslag till kvartalsvis rapportering av Värdepappersbolagens tillgångar och skulder.

Utrikesdepartementet

- 2001-02-15 Yttrande över betänkandet Att utveckla samarbetet med Central- och Östeuropa (SOU 2000:122).
- 2001-06-28 Yttrande över Utrikesdepartementets promemoria Nicefördraget EU:s regeringskonferens 2000 (dnr UD2001/794/ERS).
- 2001-12-12 Yttrande över Europeiska kommissionens vitbok om styrelseformerna i EU (UD01/1476/EU).

Stockholm den 7 februari 2002

Urban Bäckström
Riksbankschef

Lars Heikensten
Förste vice riksbankschef

Eva Srejber
Andre vice riksbankschef

Villy Bergström
Vice riksbankschef

Lars Nyberg
Vice riksbankschef

Kristina Persson
Vice riksbankschef